

**UNIVERSITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno**

Pravicové extrémistické skupiny v ČR

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
prof. JUDr. Dalibor Jílek, CSc.

Vypracoval:
Daniel Barák

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci „Pravicové extremistické skupiny v ČR“ zpracoval samostatně a použil jen literaturu (materiály) uvedenou v seznamu literatur.

Brno 21.4.2010

.....

Daniel Barák

Poděkování

Děkuji prof. JUDr. Daliboru Jílkovi, CSc. za velmi užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Daniel Barák

Obsah

Úvod	5
1. Teoretická část	7
1.1 Konceptuální a klasifikující vystižení extremismu	7
1.2 Druhové rozdělení extremismu	13
1.3 Pravicový extremismus.....	16
1.3.1 Rozlišení krajní pravice	19
1.3.2 Subkultury krajní pravice.....	22
1.4 Vývoj krajní pravice v České republice po roce 1989	24
1.5 Historie Dělnické strany	27
1.6 Rozpuštění Dělnické strany.....	29
2 Praktická část	38
2.1 Empirická část.....	38
2.1.1 Cíl a charakteristika empirického šetření.....	38
2.1.2 Popis empirického šetření	39
2.1.3 Hypotézy prováděného empirického šetření.....	39
2.2 Výsledky empirického šetření.....	41
2.2.1 Identifikační údaje	41
2.2.2 Vyhodnocení názorů jednotlivých respondentů k problematice pravicového extremismu a Dělnické strany.....	43
Závěr	50
Resumé.....	52
Anotace	53
Seznam použité literatury	54

Úvod

Ve své bakalářské práci se budu zabývat pravicovým extremismem. Je to fenomén, který do České republiky pronikl se vstupem demokracie po roce 1989. Totalitní režim neposkytoval prostor pro vznik a vývoj pravicově smýšlejících extremistických skupin natož politických stran. To však nevylučuje fakt, že některé myšlenky a s nimi spojené projevy ve společnosti připravily zázemí pro expanzi pravicového extremismu po sametové revoluci.

Pravicový extremismus je rasově motivovaný a směřující k potlačení základních lidských práv a svobod člověka. Jeho projevy narušují různé oblasti života v demokratické společnosti a ohrožují funkci státu, jakožto nejvyšší autority ve společnosti. Pravicové extremistické skupiny se projevují povyšováním vlastní rasy a národa a ponižováním skupin, které se určitým způsobem odlišují. Většina ideových koncepcí pravicových extremistů vychází z nacionalistického a rasistického základu. Jsou inspirovány politickými idejemi např. národního socialismu, fašismu, antisemitismu. Osoby, hlásící se k pravicovému extremismu propagují autoritativní politický systém v čele se silným vůdcem.

V České republice je pravicový extremismus zastoupen řadou militantních extrémistických pravicových organizací, z nichž je v dnešní době nejaktivnější hnutí Národní odpor, který se stal na přelomu tisíciletí vůdčí silou české militantní ultrapravice. Národní odpor se označuje za svobodné nacionalisty, zastávající principy evropanství, kolektivismu, antikomunismu a aktivismu. Členové Národního odporu jsou neonacisticky orientovaní a dopouštějí se překračování zákonů, především v násilné činnosti. K pravicovému extremismu se hlásí především mladí lidé, protože zde nachází svět prožitků odpovídající jejich psychickému profilu a naplnění touhy být součástí „elitářského“ kolektivu.

Extremismus v České republice není nebezpečný pouze ve vztahu k menšinám, ale zasahuje také do oblasti bezpečnosti nás všech. Extremismus a samotné ultrapravicové strany jsou v dnešní době výrazně medializovány a ovlivňují ČR nejen uvnitř státu, ale i navenek. V poslední době byla nejvíce medializována Dělnická strana, která se stala vůdčí politickou silou české extrémní pravice. Pod její záštitou se konala celá řada protestních akcí a demonstrací. Její aktivity měly vzestupnou tendenci. Dne 17. února 2010 Nejvyšší správní soud v Brně vydal rozsudek, kterým tuto politickou stranu rozpustil.

V bakalářské práci se tedy budu zabývat pravicovým extremismem, který je České republice v dnešní době velice aktivní. Cílem mé práce bude analýza pravicového extremismu v České republice, definice jeho vývoje a základních rysů. V praktické části provedu empirické šetření s cílem ověření nebo vyvrácení určitých níže uvedených hypotéz, které se spojují ve společnosti s pravicovým extremismem.

V první kapitole teoretické části se budu snažit o konceptuální a klasifikující vystižení extremismu. V další části uvedu druhové rozdělení extremismu a charakteristiku pravicového extremismu, kde zdůrazním ideologie, které mají vliv na pravicový extremismus. Dále bude následovat rozdělení krajní pravice a jejích subkultur, společně s nástinem vývoje krajní pravice v ČR po roce 1989. Poslední pasáž teoretické části se bude zabývat historií a rozpuštěním Dělnické strany. Téma Dělnické strany jsem do své práce zařadil pro jeho aktuálnost. Rozpuštění Dělnické strany je z mého pohledu významný čin českého soudnictví. V praktické části uvedu výsledky vlastního empirického šetření.

V teoretické části budu používat především analýzu. Budu se zabývat rozbořem dokumentů, materiálů a literatury vztahující se k otázkám zadané problematiky. V praktické části budu užívat metodu dotazníkovou. Respondenty budou náhodně vybrání občané města Brna a otázky budou převážně uzavřené.

1. Teoretická část

1.1 Konceptuální a klasifikující vystižení extremismu

Po sametové revoluci roku 1989 se otevřela cesta demokracii. S jejím příchodem vstoupily do naší země jevy, které byly pro naši společnost nové. Začaly vznikat různé skupiny a hnutí, které měly protestní charakter. Se vznikem těchto protestních uskupení je spojen i politický radikalismus a extremismus.

Stav společnosti a její vnitřní uspořádání má přímý vliv na vznik a samotnou existenci extremismu. Extremismus se ve společnosti „rodí“ a zároveň s ní koexistuje. Jeho projevy jsou přímo závislé na vnitřní rozpory a narůstající napětí mezi jednotlivými společenskými subjekty. Většina extrémních aktivit je jen bezprostřední reakcí na tyto rozpory uvnitř společnosti. Můžeme tedy říci, že extremismus je „produktem“ společnosti.

Demokracie sama o sobě umožňuje vzájemnou interakci mezi jednotlivými subjekty ve společnosti. Uvnitř společnosti dochází k výměně názorů a tím pádem i ke střetům různých protichůdných ideologií, z nichž pramení nejrůznější projevy extremismu, které se snaží narušit stabilitu demokratické společnosti. Demokracie jako taková se neumí bránit všemu co jí škodí, kdyby se bránit uměla, tak by se stala diktaturou. Z tohoto důvodu se každá demokracie a demokratická společnost potýká s extremismem.¹

Zabýváme-li se současným politickým extremismem a radikalismem, je důležité si nejprve vysvětlit co tyto výrazy označují. Za extremistu se běžně označuje člověk, který zastává společností neakceptovatelné politické názory. Výraz extremismus je ovšem chápán různě, protože neexistuje žádná platná universální definice. A nezjednodušuje nám to ani fakt, že se výraz extremismus často mísí s výrazem radikalismus a nerozlišuje se mezi nimi.²

Slovo extrém pochází z latiny a jeho význam je „nejvzdálenější“ nebo „nekrajnější“.³ Vychází z latinsko-řecké kombinace slov. Pojem „*extremus*“ („nejzazší“) v latině označoval nejdále ležící pozici. „*Extremita mundi*“ označovalo regiony, které

¹ Srov. CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 12 s.

² Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 9 s.

³ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 9 s.

byly ve velké zeměpisné vzdálenosti od metropole Říma jako středu impéria. Takové označení distančních vztahů bylo brzy přeneseno i na „hraniční situace“ v jiných oblastech. V italštině se např. používalo označení „*extremo supplizio*“ pro trest smrti, v angličtině se poslední pomazání označovalo jako „*extreme unction*“. V třináctém století se varianty slova objevují ve francouzštině, v angličtině se v patnáctém století používal pojem „*extremeness*“. V Německu je doložen výskyt pojmu teprve v 18. století. Jako novotvary byla slova „*extremist*“ (1846) a „*extremism*“ (1865) rozšířena v britském tisku devatenáctého století. Od té doby platila vedle „radikalismu“ jako „bojové pojmy“ k označení nesmiřitelných a netolerantních pozic.¹

V politologii označuje tento výraz takovou pozici v pomyslném pravo-levém politickém spektru, která je nejvzdálenější od politického středu. Většinou se extremismus chápe jako jakákoliv ideologie či aktivita, která má směr proti stávajícímu politickému systému jako takovému a jejím cílem je likvidace stávajícího politického systému a nahrazení jinou vlastní alternativou. Předpokládá se, že tato alternativa nebude demokratická, ale diktátorská a bude porušovat lidská práva.

Slovo radikální vychází z latinského slova „*radix*“, které označuje „kořen“.² Radikalismus je tedy takové jednání a chování, které usiluje o zásadní změnu společnosti. Změnou však nemyslí likvidaci a nahrazení stávajícího systému, ale prosazení svých politických cílů v rámci ústavního vymezení.³

Pro vymezení politických směrů či postojů je použití pojmu „radikalismus“ silně závislé na konkrétních zemích či oblastech. Např. v 19. století v Německu byli za radikály označeni zastánci principu rovnosti a všeobecného volebního práva, ve Velké Británii byl za „radikála“ v jistou dobu považován utilitaristický filosof Jeremy Bentham,⁴ v románských zemích byly radikály (levicově-) liberální síly apod. Zatímco v určitých souvislostech radikalismus sloužil pro označení subverzivního⁵ jednání, v jiných pro pokrokové přístupy. Lze konstatovat, že pojmem radikální se v různém

---

¹ MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 20 s.

² Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 9-10 s.

³ Srov. DANICS, Š. Extremismus hrozba demokracie. Praha, 2002, 10 s.

FIALA, P. Politický extremismus a radikalismus v České republice. Brno, 1998, 11 s.

⁴ Jeremy Bentham (15. února 1748 Londýn – 6. června 1832 tamtéž) byl britský právní teoretik, osvícenský filosof a radikální společenský reformátor, zakladatel utilitarismu a kritik lidských práv. Chtěl, aby se některé činy, které podle jeho názoru nikomu neškodí, netrestaly (včetně homosexuality), zastával osvobození otroků i kolonií, právo na rozvod a odluku církve od státu. Naopak vůči zločincům zastával tvrdé stanovisko, připouštěl i tělesné tresty a pro odsouzené navrhl do kruhu uspořádané vězení (*Panoptikon*), kde může dozorce sledovat úplně všechno; podobné uspořádání navrhoval i pro továrny. :www. cs.wikipedia.org

⁵ Subverzivní-podvratný,rozvratný:www. slovník-cizich-slov.abz.cz

časoprostorovém kontextu označovala řada částí politického spektra. V rámci výzkumu extremismu je používán jako „umírněné“ označení pro subjekty a ideje, které se nacházejí v blízkosti extremistického prostoru, ale nikoliv v něm.

Pojetí radikalismu jako „mezistupně“ mezi extremismem a demokracií je relativně rozšířené a uznávané. V jeho rámci radikalismus ještě spadá do oblasti tzv. ústavně-konformního spektra, definovaného prostřednictvím svobodného demokratického zřízení. S ohledem na problematiku určení „hranice“ mezi extremismem a radikalismem, které je způsobeno řadou jejich společných atributů, je v určitých směrech vhodnější pojímat skutečnosti, které jsou těmito pojmy označovány jako jeden celek.¹

Politický extremismus existuje jako faktický ucelený společenský jev, jehož cílem je přeměnit demokratické zřízení. Extremismus je popisován vždy jako vágní² výraz. Nejčastěji je vymezován jako radikální až výstřední postoj, který je spojován na politickém spektru především s ultralevým (krajní levice) nebo ultrapravým (krajní pravice) stanoviskem. Obecně však můžeme říci, že extremismus je hraniční, abnormální jev, který se může projevat jako:

- postoj, často zaštiťovaný nějakou ideologií a při snaze jejího prosazování se navenek projevuje
- jednání, např. jako rétorika, odevzdání hlasu ve volbách, násilí a další metody prosazování názorů.

Extrémní metody k prosazení vlastních zájmů, vizí apod. jsou jedním ze symptomů antidemokratičnosti subjektu. Za extremistickou metodu k dosažení cílů lze považovat násilí v jakékoliv podobě, včetně terorismu.

Subjektem extremismu může být jak jednotlivec, tak neinstitutionalizovaná skupina, občanské sdružení, politická strana a hnutí či nátlakové skupiny. Lze říci, že extremistickými může být jakýkoliv typ subjektu politického života. Pro extremistické subjekty je dále charakteristické zejména přesvědčení o výlučnosti a pravdivosti vlastního skupinového názoru, tzv. mesianismus. Takto vyhraněná pozice spočívá v negativním vymezení sebe sama vůči stávajícímu řádu. Stávající řád je často představován jako spiknutí úzké skupiny mocných. Z toho vyplývá dogmatická kritika

---

¹ MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 33 s.

² Vágní- nejasný, nejednoznačný, neurčitý, nepřesný, : www.slovník-cizich-slov.abz.cz

³ ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 13-14 s

stávajícího demokratického systému, vyhocenosti vůči němu a zpochybňování jeho základních premis.

Těmito základními premisami jsou míněny ústavně zakotvené (demokratické) principy. Nejčastěji jimi jsou důstojnost, rovnost a svoboda všech lidí bez rozdílu. Terčem všech skupin politických extremistů jsou však i ostatní základní lidská práva a svobody. Jmenujeme například osobnostní práva a svobody, svobodu shromažďovací a sdružovací. Zpochybňována jsou rovněž ústavně zakotvená pravidla politické soutěže, jako je pluralita, princip většiny, ochrana menšiny, vláda na čas nebo princip vyloučení násilné vlády.¹

Po celém světě, naší zemi nevyjímaje, existuje mnoho nejrůznějších extremistických skupin nebo hnutí. Často bývá velmi složité určit, kdo je extremistou a kdo není, protože hranice mezi extremismem a normalitou je velmi široká a nejasně formulovaná. Je-li za extremistu označen člověk, který podle svého názoru vykonává vysoce záslužnou činnost, obvykle se pohoršuje. Rovněž se jej dotýká, že je staven naroveň svým stejně označovaným nepřátelům. Tyto postoje, často přijímané i sympatizující veřejností, vycházejí z odlišného obsahového hodnocení jednotlivých extremistických aktivit, které v zásadě lze rozdělit do tří skupin.

První usilující o realizaci vysoce ušlechtilých a humánních ideálů, ale způsobem, který v menší či větší míře narušuje zákon (např. militantní ekologové a ochránci zvířat, odpůrci potratů, z nichž někteří v zahraničí vraždí personál nemocnic). Prosazují tedy humánní hodnoty nežádoucím způsobem.

Příslušníci druhé skupiny se pokoušejí prosadit své představy o fungování společnosti, které odporují obecným normám morálky a humanity, způsobem, který jim umožňuje platný právní řád (např. volební vítězství NSDAP v roce 1933), tedy pokoušejí se „slušným“ způsobem prosadit „neslušné“ cíle.

Co se týče předcházejících dvou skupin, zejména první, často panují rozpory, zda je lze oprávněně nazvat extremisty. I když obhájci první skupiny přiznávají, že porušují zákon, domnívají se, že jejich činnost extremistická není. Aktivisté, kteří se pohybují na „hraně“ zákona a jejichž cíle jsou (i když s výhradami) přijatelné, se proto v některých zemích nazývají jako radikálové. To umožňuje odlišit jejich činnost od skupin s naprosto protispolečenským zaměřením.

---

¹ ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 13-14 s.

Příslušníci třetí skupiny se snaží o realizaci svých nelidských a protizákonných idejí protizákonnými a nelidskými způsoby (např. teroristé apod.). Naprostá většina občanů uznává, že příslušníky třetí skupiny lze oprávněně nazvat extremisty.

Extremismus je chápán veřejností velmi úzce, a to především jako projev nesnášenlivosti doprovázený agresivním jednáním vůči zjevně odlišným jedincům či skupinám. Extremismus je jedna z kategorií, na jejíž definiční vymezení není v odborné praxi jednotný názor.¹

Jedním z autorů, který se pokusil vymezit znaky extremismu je i P. Kotlán. Jako konstitutivní znaky extremismu uvádí:

- Neomezený politický styl – politický život je zcela podřízen ideové myšlence, procedurální pravidla jsou odstraněna nebo se obcházejí, veškeré instrukce jsou posílány v zájmu obecného blaha v hierarchické struktuře od nejvyššího Vůdce.
- Přímá akce (decize bez diskuse) – rozhodnutí se uskutečňují přímo, bezprostředně bez ohledu na postoj většiny.
- Kategorie Přítel a Nepřítel – každé společenství má svého Nepřítele, kterého je nutno v zájmu vlastního přežití zničit (tento znak považuje P. Kotlán za nejdůležitější, bez něho nedosáhne extremismus své vrcholné formy a váží se na něj ostatní znaky extremismu).
- Vůdcovský princip – Vůdce je vrcholem pyramidy, je považován za neomylného, za ideál všech ctností.
- Mýtus a symbolika – má za cíl skrýt extrémní pozice a legitimovat extrémní ideje (P. Kotlán tento znak dále rozděluje na mýtus neomezeného politického stylu, mýtus přímé akce, mýtus Přítel a Nepřítel, mýtus vůdcovského principu, mýtus mesianistické koncepce, symbolika).
- Spasitelské poslání (mesianismus) – Kategorie Přítel se snaží zmobilizovat všechny ostatní členy společnosti proti kategorii Nepřítel. V této mobilizaci kategorie Přítel je viděno jediné východisko pro přežití.

Ani toto definování extremismu pomocí konstitutivních znaků není bez nedostatků. Sám P. Kotlán přiznává úzkou provázanost jednotlivých znaků. Za nejdůležitější znak je považována kategorie Přítel a Nepřítel. Tato teorie byla již dříve přijata jako obecný dualistický princip v rámci politologické teorie. Autorem této myšlenky je tzv. „korunní“ právník Třetí říše Carl Schmitt.

---

¹ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 12-13 s.

Tuto dyádu ¹ (Přítel – Nepřítel) používá i N. Bobbio, který navíc připomíná nutnost rozlišovat mezi dualitou typu Přítel – Nepřítel, kdy je jeden z pojmů jednoznačně negativní a druhý pozitivní, a dále mezi dvojicí pravice a levice, kdy tyto pojmy mohou mít jak pozitivní tak negativní význam, podle toho kdo je hodnotitelem, respektive k jaké skupině (pravici či levici) se hlásí.²

Výraz „extremismus“ sociální vědy neuvítají pro jeho nejasnost a neurčitost. Použití tohoto vágního výrazu v akademických rozpravách je stabilně kritizováno. Avšak policejní složky ve svém jazyce užívají tento výraz a dokonce ho definují jako jakékoliv protiústavní a protidemokratické aktivity.³

Ministerstvo vnitra České republiky definuje extremismus takto: Pojmem extremismus jsou označovány vyhraněné ideologické postoje, které vybočují z ústavních, zákonných norem, vyznačují se prvky netolerance a útočí proti základním demokratickým ústavním principům, jak jsou definovány v českém ústavním pořádku. Extremistické postoje jsou způsobilé přejít v aktivity, které působí, ať již přímo, nebo v dlouhodobém důsledku, destruktivně na stávající demokratický politicko-ekonomický systém, tj. snaží se nahradit demokratický systém systémem nedemokratickým (totalitním nebo autoritářským režimem, diktaturou, anarchií).⁴

Česká informační služba (BIS) používá tuto definici: Termín extremismus je v oblasti bezpečnostní problematiky používán při označování krajně vyhraněných, demokracii nepřátelských postojů a ideologií, jejich nositelů a souvisejících aktivit a jevů. S extremismem se setkáváme na pravém i levém konci politického spektra. Odtud se za určitých okolností, a vhodných podmínek, může šířit do celé společnosti, vyústit v násilné akce, zaměřené na destabilizaci a následné odstranění demokratického společenského řádu.⁵

Veřejností je extremismus chápán jako projev nenávisti a nesnášenlivosti, z něhož pramení agresivní chování směřující proti viditelně a jasně odlišným skupinám či jedincům. V odborné praxi je extremismus jedna z kategorií, nad jejíž definicí nepanuje jednotný názor. Pojem extremismus má jistě mnoho definic a výkladů, jejich obsah se

---

¹ Dyáda → dvojice, vztah mezi dvěma jedinci

² ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 15-17 s.

³ Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 13 s.

⁴ www.mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx

⁵ www.bis.cz/cim-se-zabyvame.html

mění rozdílným přístupem jednotlivých oborů společenských věd i společenskou praxí, které se zabývají extremismem.¹

1.2 Druhové rozdělení extremismu

Celá řada autorů ve svých publikacích člení extremismus z různých hledisek do různých kategorií, skupin. Vycházejí z vlastních postupů a přístupů k této problematice. Jsou ovlivněni vlastním společenským oborem (např. psychologie, sociologie, politologie, atd.) a vlastní společenskou praxí (např. policejní složky), která jim umožňuje zkoumat a pozorovat různé projevy extremismu ve společnosti. Většinou uvedené rozdělení extremismu jsou platné, jen pro konkrétní práce, publikace nebo obory. Autoři si nenárokují absolutně platnou vše zahrnující kategorizaci extremismu.

Ve své práci uvedu jen pár příkladů rozdělení extremismu, jak se jej autoři pokusili vymezit pro své potřeby nebo pro potřeby oboru.

Panové U. Backes a E. Jesse vypracovali pro situaci v SRN následující typologii extremismu z hlediska užívání politického násilí (tj. násilí prováděné z politických důvodů).

- 1) extremismus, který užívá násilí a vykazuje pevnou organizaci (teroristické skupiny),
- 2) extremismus, který užívá násilí a nevykazuje pevnou organizaci (subkultury, hnutí),
- 3) extremismus, který neužívá násilí a není pevně organizován (antidemokratičtí intelektuálové),
- 4) extremismus, který neužívá násilí a je pevně organizován (politické strany)².

Jiný způsob rozdělení extremismu, který uvedu je z kriminalistického pohledu, který extremismus dělí podle dvou základních hledisek:

1) Podle objektů napadení na extremismus:

- útočící na ústavnost a státní zřízení (zejména terorismus),
- hrubě narušující občanské soužití,
- rasově motivovaný.

2) Podle formy páčání na extremismus:

---

¹ Srov. CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 13 s.

² MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 25 s.

- verbální,
- násilný (brachiální),
- grafický¹.

Poslední příklad rozdělení extremismu, který zde uvedu, je pro moji práci nejvhodnější a nejvýstižnější. Základní vymezení extremismu, které takto vymežil P. Černý:

Primární politické orientace:

- pravicový extremismus,
- levicový extremismus.

Sekundární politické orientace

- náboženský extremismus – vymezují ho jako extremistické jednání členů nebo příznivců skupin (zejména sekt), případně náboženských hnutí, ovlivněné náboženským zaměřením, které se projevuje zejména v psychické manipulaci s lidmi, psychickým násilím nebo jinou formou násilí či jiným závažnějším porušováním právního řádu či jednáním, označovaným za sociálně patologické nebo sociálně nežádoucí,
- ekologický extremismus – lze definovat podobně jako náboženský extremismus, tedy jako vyhrocené jednání jednotlivců či skupin vedené ekologickými pohnutkami, kdy se tyto osoby dopouštějí trestné činnosti,
- nacionalistický extremismus – je opět myšlenkový směr založený na silném upřednostňování vlastního národa a neuznávající některou ze základních zásad demokracie. Stejně jako je tomu u ekologického či náboženského extremismu se může jednat o užití ilegálních prostředků k prosazení svých zájmů, či popírání plurality a rovnosti názorů či lidí (např. IRA, ETA, teroristické organizace bojující za národní osvobození)².

K sekundární politické orientaci se vyjadřovat v této práci nebudu, jelikož není jejím předmětem. Mým zájmem v této práci je pravicový extremismus, který autor P. Černý řadí do primárně orientovaného extremismu. Jiní autoři nazývají rozdělení na pravicový a levicový extremismus „pravolevou osou“.

Tradiční chápání politického systému předpokládá pravolevou politickou osu, na které se nacházejí jednotlivé ideologie. Napravo stojí zastánci kapitalismu,

¹ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 58 s.

² ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 23-41 s.

svobodného trhu a liberalismu, nalevo pak zastánci socialismu, státní redistribuce a sociálních výhod. Na nejvzdálenějších koncích této osy pak stojí extremisté – komunisté a anarchisté nalevo a fašisté a nacisté napravo. Vzhledem k tomu, že se s oblibou poukazuje na paralely, které existují mezi komunismem a nacismem, hovoří se někdy o tom, že politická osa je ve skutečnosti stočená do kruhu (nebo do podkovy), v němž se extrémy dotýkají.¹ Extremismus představuje střešový pojem pro všechny ideologie, které vystupují proti stávajícímu režimu bez ohledu na to, z jakých pozic režim kritizují.²

Máme-li hovořit o pravicovém a levicovém extremismu, musíme si nejprve definovat termíny pravice a levice. Historicky pocházejí termíny levice a pravice z období Francouzské revoluce, při níž v roce 1789, během prvního setkání Generálních stavů, seděla aristokracie věrná králi po jeho pravici a radikálové společně se zástupci třetího stavu měli svá místa nalevo. Pravice tak představovala síly usilující o restauraci monarchie a opírající se o šlechtu a církve. Levice byla oproti tomu reprezentována nastupující střední třídou, která požadovala nahrazení monarchie republikou, likvidaci privilegií církve a šlechty a zrovnoprávnění třetího stavu. Toto rozdělení charakterizovalo prvotní polarizaci politického prostoru v Evropě.³

Základní rozdělení mezi pravicí a levicí se týká ekonomických témat. Prosazuje-li nějaká strana státní zásahy do ekonomiky a redistribuci bohatství ve prospěch chudších vrstev, jedná se o typický levicový požadavek. Naopak prosazování principu nezasahování státu do ekonomiky je typické pro liberální pravicové strany. Důraz kladený na rovnost lidí (v jakémkoli smyslu) představuje klasické téma levice, zatímco akceptování nerovnosti (a to jak ve smyslu různosti, tak ve smyslu hierarchického uspořádání společnosti) je běžné pro konzervativní pravici. S tím souvisí i odlišné vnímání státu – silnější nebo „širší“ stát preferuje levice, zatímco slabší stát pravice. Stejněho druhu je i otázka sekulárního nebo náboženského charakteru společnosti, kde existuje jasná dělící čára mezi levicí, podporující sekulární zřízení, a kontroverzní pravicí podporující náboženské hodnoty. Internacionalismus je typický pro levici a nacionalismus je typický pro pravici. Ve zcela obecném smyslu lze říci, že levice se staví za kolektivismus, zatímco pravice za individualismus. Nicméně zde existuje celá řada nesrovnalostí. Např. požadavek svobody vyznání odpovídá liberální levici

---

¹ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 16 s.

² CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 11 s.

³ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 14 s.

(přestože se jedná o příklad individuální svobody), zatímco vnímání národa coby organického celku nalezneme spíše u pravice (i když se jedná o příklad kolektivismu).¹Jeden z bodů, ve kterém se „protikladné extrémismy“ shodnou, je antidemokracie.²

V názoru, že extremismus je složitějším pojmem a stručné definice rozhodně nejsou na místě, nás utvrdí mnohem vhodnější a v literatuře obvyklejší používání termínu extremismus ve slovních spojeních „extrémní levice“ a „extrémní pravice“,³ které se také označují pojmy „ultrapravice“ a „ultralevice“. Tyto termíny představují vágnější ekvivalenty termínů pravicový a levicový extremismus. Nejsou to termíny, které by měly odbornou výpovědní hodnotu, avšak běžně se používají. V praxi se termín ultrapravice používá pro souhrnné označení skupin sahajících od ultrakonzervativního nacionalismu přes pravicový populismus až k neofašismu a neonacismu. Termín ultralevice je obdobně shrnujícím pojmem pro celou škálu levicových ideologií komunistického, trockistického či anarchistického typu.⁴

1.3 Pravicový extremismus

Pravicový extremismus je charakteristický tím, že odmítá rovnost všech lidí a pohrdá principem lidských a přirozených práv jako duchovního základu demokratického ústavního státu. Projevuje se vysokou mírou vlastní nadřazenosti a vyšším hodnocením vlastní „osoby“, „etnika“, „rasy“ či „národa“ a ve snižování skupin, které jsou „jiného druhu“ neboli „cizí“. Pravicový extremismus je typický zejména nenávistí, pohrdáním a nepřátelstvím vůči lidem jiné barvy pleti, je zaměřen především proti přistěhovalcům, Romům, Židům, nebo jinak se odlišujícím občanům (homosexuálové, anarchističtí). Tato nenávist vychází z politických ideologií (např., rasismus, fašismus, nacionalismus, etnocentrismus, antisemitismus, xenofobie), které mají přímý vliv na pravicový extremismus. V poslední době se pravicoví extremisté snaží národní socialismus zbavit viny z rozpoutání druhé světové války tím, že ho idealizují a relativizují jeho vinu. Dále se snaží popřít vyhlazování Židů v plynových komorách koncentračních táborů, tzv. „osvětimská lež“ se stala základem „moderního“ antisemitismu.

---

¹ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 15 s.

² BOBBIO, N. Pravice a levice: důvod a rozdělení politické scény, Brno, 2003, 55 s.

³ ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 15 s.

⁴ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 17-18 s.

Ideologie pravicového extremismu tedy vychází z nacionalistického a rasistického základu. Hlavní podstatou je přesvědčení, že příslušnost k národu nebo rase je podmínka, která určuje hodnotu a kvalitu člověka. Z této představy mají vycházet lidská a občanská práva, ale také hierarchické uspořádání společnosti. Pravicoví extremisté chtějí společnost, která bude budována na principu monokulturnosti. Propagují autoritativní politický systém se silným a charismatickým vůdcem. Odmítají multikulturní společnost, kde jsou si všichni lidé rovni, jakožto základní znaky demokratické společnosti. Odmítají tedy i demokracii jako takovou. Snaží se ji zničit a nahradit ji absolutním totalitním režimem.

Přímým důsledkem odporu k rovnosti je pro pravicový extremismus nenávisť ke komunismu, anarchismu a ke všem politickým idejím, které si s levicí asociuje. Právce jako taková se vždy pasovala do role ochránců před „rudým nebezpečím“. Pro pravicové extremisty se násilí jako takové stává prostředkem k dosažení moci a autority, jde o specifickou variantu moci. Což se v praxi projevuje v podobě požadavku na obnovení trestu smrti nebo dožadování se „vlády tvrdé ruky“, „nulové tolerance“. Na individuální úrovni u neonacistických a neofašistických skupin se jedná o kult fyzické síly, bojové připravenosti a militantnosti.

Lze říci, že pravicový extremismus je charakteristický tím, že:

- odmítá rovnost všech lidí
- projevuje se nadřazeným hodnocením vlastní „osoby“, „etnika“, „rasy“ či „národa“
- agresivně vystupuje proti odlišným skupinám lidí (lidé s jinou barvou pleti, homosexuálové, lidé s jiným ideologickým přesvědčením)
- upřednostňování násilí jako prostředku k vyřešení problémů, výrazný militarismus (uspořádání státu dle vojenských pravidel – podřízenost, atd.)
- zdůraznění absolutního státu v čele se silným vůdcem
- odmítá demokratické uspořádání společnosti
- nekompromisní vystupování proti levici obecně a jejím projevům¹

---

¹ Srov. CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 55 s.

ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 28 s.

CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 133-135 s.

DANICS, Š., KAMÍN, T. Extremismus, Rasismus a Antisemitismus, Praha, 2008, 32-34 s.

Cílem je prosazení totalitního politického řádu (např. fašismu, nacismu), který institucionalizuje fundamentální nerovnost lidí zakládající se na původu, národní, etnické nebo rasové příslušnosti, v protikladu k principu rovných politických práv pro všechny.¹

Pravicově orientovaný extremismus je reprezentovaný neonacistickými, fašisticky a nacionalisticky orientovanými skupinami. Pravicová extremistická scéna je stále více poznamenána radikalismem mladých lidí, kteří prosazují a hlásají jednoduchými hesly a frázemi myšlenky vůdčích osobností extremistického hnutí toho kterého druhu mezinárodního významu. „Přesvědčení“ mladých lidí je stále více spojeno s fanatismem, místo argumentace používají sílu, své akce téměř výhradně realizují v davu.²

Ideologie, které mají vliv na pravicový extremismus:

Rasismus – je nevědecká teorie předpokládající, že biologický a etnický původ určuje kulturní, psychickou (mentální) povahu populací, které se vzájemně dělí na „vyšší“ a „nižší“. Převzato ideologiemi, které zdůrazňují nadřazenost bílé rasy nad ostatními „méně cennými rasami“.³

Nacionalismus - politický směr, podle kterého vlastní „národ“ je základní společenskou jednotkou, nadřazenou nad ostatní. Politický směr typický pro nacismus (nacionální socialismus), který byl základní ideologií Adolfa Hitlera.⁴ Nacismus je z politického hlediska do důsledku dovedená ideologie rasismu, antisemitismu a německého expanzivního nacionalismu. Spojení konzervativního antimodernismu se sociálně-revolučním programem vytváří politicky obtížně uchopitelný ideologický konglomerát. Nacistický důraz na mýtus jej naopak činí přitažlivým pro mladou generaci i mnoho let po válce.⁵

Fašismus – otevřeně militantní a nacionalistické hnutí, ideově i v praxi nahrazující parlamentní demokracii totalitní diktaturou a zaměřené proti všem demokratickým ústavním institucím a svobodám. Režim, jenž v roce 1919 nastoupil k moci pod vedením B. Mussolinim v Itálii. Má mnoho odrůd, z nichž nejznámější je nacismus jako

---

¹ ČERNÝ, P. Politický extremismus a právo. Praha, 2005, 28 s.

² CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 18-20 s.

³ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 7-10 s.

⁴ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 7-10 s.

⁵ CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 70 s.

německá varianta (1933-1945). Jiná definice jej charakterizuje jako nacionálně šovinistické a rasistické hnutí spojené s totalitní formou vlády.¹

Antisemitismus – jde o specifický projev nesnášenlivosti k židům, k sionismu, k tzv. „židovství“ – judaismu aj.. Dobová literatura rozlišuje např. katolický antijudaismus, sociální antisemitismus, nacionalistický antisemitismus, rasový nebo biologický antisemitismus, a další.²

Xenofobie – nedůvěra ke všemu cizímu, novému, charakteristické projevy odporu, nepřátelství. Nejčastějším projevem je odpor vůči občanům jiné barvy pleti, jiné národnosti, jazyka, náboženství, kultury, projevující se nepřátelstvím proti cizincům, imigrantům, uprchlíkům apod. Jde o obecný termín užívaný pro charakterizování různých projevů extremismu.³

Etnocentrismus – tímto výrazem se označuje interpretace kulturních, společenských a životních jevů cizích kultur v pojmech vlastní společnosti. V tomto významu je pojem užíván ve společenských vědách (především v sociologii a antropologii), kam jej v roce 1906 zavedl W.G. Sumner. Etnocentrický postoj zahrnuje vnímání hodnot a norem vlastní skupiny jako jediných správných, užitečných a pravdivých. Vlastní skupina je standardem, kterým jsou poměřovány ostatní skupiny a životní situace. Způsob života jiných skupin je chápán jako odchylka od optimálního stavu. Etnocentrismus přispívá k identifikaci s vlastní skupinou a podporuje vnitřní soudržnost skupiny. Je to tedy významný mechanismus sociální integrace. Extrémmí formou agresivního etnocentrismus je rasismus a nacionalismus.⁴

1.3.1 Rozlišení krajní pravice

Na celém světě a naší zemi nevyjímaje existuje velké množství různých ultrapravicových uskupení, která se od sebe určitým způsobem odlišují, lze je však na základě jejich politického programu zařadit do tří základních skupin: pravicoví populisté, neofašisté a neonacisté. Musíme však dodat, že tyto tři skupiny mají své názory v mnoha bodech shodné a vzájemně se doplňují nebo se dokonce překrývají. Žádná přesně dělicí čára mezi nimi neexistuje.

---

¹ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 7-10 s.

² CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 7-10 s.

³ CHMELÍK, J. Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty. Praha, 2001, 7-10 s.

⁴ <http://cs.wikipedia.org/wiki/Etnocentrismus>

První skupinou jsou pravicoví populisté. Populismus není politická ideologie, ale je to především styl politické propagandy. Populismus můžeme vnímat jako politickou techniku, kterou v určité míře používají všechny politické strany. Pravicový populismus se zaměřuje na nacionalismus. Nabízí rychlá a jednoduchá řešení složitých společenských problémů, jakým je například přistěhovalectví nebo např. v našich podmínkách „romská otázka“.

Odpor vůči imigraci se stal hlavním poznávacím znamením pravicových populistů. Dalším typickým projevem pravicových populistických stran jsou silová řešení, např. znovuzavedení trestu smrti, trestnost homosexuality, úplný zákaz imigrace, atd.. Ke skupinám obyvatelstva, které pravicoví populisté označují za nepřátele jsou v první řadě řazení imigranti, které nazývají „nepřizpůsobivá etnika“. Dávají jim za vinu celou řadu problémů jakož je např. nezaměstnanost, zločinnost, kulturní dezintegrace národa, aj.. Mezi další skupiny nepřátel řadí komunisty, anarchisty, socialisty, liberály a humanisty. Těmto skupinám vyčítají rozklad přirozené sociální soudržnosti národa. Poslední skupinu nepřátel tvoří homosexuálové a prostitutky. Tyto skupiny jsou „odpovědné“ za morální úpadek národa. A v poslední řadě vystupují proti nadnárodním společnostem jako jsou Světová banka, Mezinárodní měnový fond, OSN, NATO a Evropská unie.

I když hlavní body programů pravicových populistických stran se blíží k programům neofašistů a neonacistů, rozdíl spočívá v tom, že pravicoví populisté mají zájem o reálnou politickou činnost. Proto se populisté straní otevřenému rasismu a poukazují spíše na kulturní odlišnosti. Označují se za nacionalisty a veřejně odsuzují neofašismus a neonacismus, byť s protagonisty obou skupin neveřejně spolupracují.

Typickými představiteli pravicových populistů jsou: *Front National Jeana-Marie Le Pena* ve Francii, *Freiheitliche Partei Österreichs Jörga Heidera* v Rakousku a Sdružení pro Republiku – Republikánská strana Československa, která ve letech 1992-1998 působila v parlamentu České republiky a byla tak nejvýznamnějším reprezentantem extrémní pravice u nás. Po volebním neúspěchu v předčasných volbách v roce 1998 strana zanikla a její předseda Miroslav Sládek založil novou stranu Republikáni Miroslava Sládka, která si stále uchovává pozici v rámci ultrapravicového spektra.

Neofašistické skupiny se obvykle snaží navazovat na Mussoliniho Itálii, Frankovo Španělsko, Salazarovo Portugalsko a v případě Česka se jedná o generála Radoly Gajdy a Národní obec fašistickou. Můžeme říci, že neofašismus vychází z původního fašismu, respektive na jeho prvky, které mohou být v současné době akceptovatelné. Neofašisté se snaží nezdůrazňovat totalitní povahu svého učení a vyhýbají se propagaci násilí.

Poukazují na nepružnost parlamentního systému a politické korupční aféry. Nacionalismus chápou exkluzivně a expanzivně. Definují se v opozici vůči ostatním národům na rozdíl od neonacistů. Chtějí silný, zdravý a nezávislý národ.

Ostře vystupují proti nadnárodním organizacím všeho typu, dále proti imigraci, narkomanii, homosexualitě, „kulturnímu imperialismu USA“, kam spadá zejména odpor vůči americké kinematografii. Neuznávají a ostře vystupují proti konkurenčním politickým ideologiím, jako je demokracie, anarchismus a hlavní nepřítel komunismus. Neofašistické programy mají xenofobii a rasistický charakter, ale na rozdíl od neonacistů antisemitismus není výrazněji zdůrazňován. Nahrazují ho antisionismem. K typickým představitelům u nás patří Vlastenecká fronta, která se od tohoto označení distancuje.

Třetí částí extrémní pravice jsou neonacisté, kteří navazují přímo na hitlerovský nacismus. Neonacismus obsahuje panárijský rasismus, antisemitismus a militantní antikomunismus. Odmítají demokracii a chtějí společnost vedenou silným vůdcem. Stejně tak jako neofašisté hlásají odpor k imigrantům, homosexuálům, narkomanům, komunistům, anarchistům, antifašistům a jiným barvou pleti se odlišujícím rasám. Největším nepřítelem však není komunista jako u neofašistů, ale jsou to Židé. Ti představují veškeré pozemské zlo.

Na rozdíl od neofašistů se neonacisté nerozpakují sáhnout k násilí vůči svým nepřátelům. Terčem jejich útoků však nejsou kupodivu Židé, ale spíše příslušníci etnických menšin, antifašisté, anarchisté a komunisté s homosexuály. Tak jako neofašisté však neonacisté nekladou hlavní důraz na národ, ale především na rasu. Prioritou je „správný rasový původ“.

Odmítají moderní společnost a chtějí vytvořit „novou společnost“, která bude stát na rasovém panárijském základě. Jediné řešení vidí v rozpoutání rasové války, ve které by svět zbavili Židů a jiných „podřadných“ ras. Zničili by demokracii, liberalismus, humanismus a komunismus. Cílem je nastolit vládu árijců sjednocených pod vládou silného Vůdce.

Můžeme říci, že pravicoví populisté se od zbylých dvou skupin liší, tím že neusilují o zničení demokracie, nepoužívají přímého násilí a své názory a politické cíle se snaží prosadit v rámci legální politické činnosti. Své rasistické, xenofobní a antisemitské postoje se snaží maskovat pod tzv. „vlastenectvím“. Od neofašistických a neonacistických skupin se stranní a veřejně je odsuzují. Pokud však toto odmítnutí

není příliš agresivní, pak neofašisté i neonacisté tyto pravicově populistické strany podporují a to jak při jejich veřejných vystoupeních, tak i svými voličskými hlasy.

Neofašismus a neonacismus si je velmi podobný. Někteří autoři shrnují obě dvě ideologie dohromady pod výraz neofašismus. To ale není úplně přesné, protože tyto dvě ideologie jsou přece jen trochu rozdílné. Pro neofašisty je důležitý jazyk a národ zatímco pro neonacisty to je krev a barva pleti. Neofašisté se snaží působit na konzervativní střední třídu, kdežto neonacisté působí na dělnickou mládež. Neofašisté se dovolávají vlády zákona a tvrdé ruky, neonacisté volají po bílé revoluci. Tyto rozdíly nejsou však natolik závažné, aby bránily vzájemné spolupráci mezi skupinami krajní pravice.¹

1.3.2 Subkultury krajní pravice

Na začátku 70. let minulého století se v Anglii začala rozvíjet subkultura zvaná Punk, která vycházela ze sídlištního a dělnického prostředí. Punk na svět nahlížel nihilistickým pohledem a odmítal společenské konvence a normy. Postrádal důkladnější ideologické zázemí a od samého počátku je spojován s konzumací alkoholu, drog a žebráctvím. Obvykle je spíše spojován s krajní levicí, ale přece jen se malá část punkerů začlenila do krajní pravice, která se označuje Nazi-punk. Tito punkeři začali užívat nacistickou popř. nacionalistickou rétoriku a symboliku cíleně jako protest proti mainstreamovému náhledu na nacismus.

V České republice sehrál punk specifickou roli ve vývoji krajní pravice. Nástup českého punku začal v polovině osmdesátých let vznikem několika hudebních skupin a vytvořením širší členské základny. Punkeři tvořili navenek agresivní skupinky a na řadě míst vyznávali rasistické postoje. Punkové kapely zpívaly rasistické písně a z punkové subkultury se vydělovali průkopníci českého skinheadství.

Čeští Nazi punks vyjádřili hrdost na svůj národ a přání, aby Čechy patřily Čechům, odmítli měšťácký způsob života a peníze jako hlavní motiv života. Za hlavního nepřítele označili levici, dále odmítali germanizaci národa a německý nacionalismus, vyslovili se proti přistěhovalectví a přihlásili se ke krajní pravici. Nazi punk nikdy neměl výraznější ideový program, projevoval se primitivním rasismem a užitím násilí.

---

¹ Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 71-81 s.

Z historicko-ideového hlediska nazi-punk není logicky odůvodnitelná koncepce. Přesto tato subkultura existuje i když má přece jen marginální charakter.

Další subkulturou, která se dostává určitou částí do spektra krajní pravice jsou ultrapravicoví blackmetalisté. Blackmetal jakožto jeden z významných metalových směrů využívá satanismus jako svůj ideový základ. Ve svých textech útočí proti křesťanství, opěvují satana, smrt, zlo či perverzní sexuální praktiky.

Koncem 80. let některé skupiny začaly využívat ve své protikřesťanské rétorice i pohanské (starogermánské) mytologické prvky, čímž obsadili ideovou základnu jako pravicoví extremisté (resp. nacionální socialisté). Nová vlna blackmetalových skupin a subkultura jejich příznivců začala realizovat teroristické akce proti křesťanským objektům, údajně komerčním metalovým skupinám, homosexuálům i nevinným dětem. Dále na základě germánské mytologie zdůraznila své árijství, rasovou nadřazenost a přiklonila se k nacionálnímu socialismu.

Nacionálně socialističtí blackmetalisté se propojili s ultrapravicovými strukturami působícími na skinheadské a post-skinheadské bázi. Zatím nemají velký vliv mezi metalisty, ale dynamicky se rozvíjejí a v budoucnosti by mohli vytvořit poměrně široké pravicově extremistické hnutí.

Nejvýznamnější a největší subkulturou v krajní pravici je hnutí skinheads. Toto hnutí vzniklo jako apolitický sociální protest dělnické mládeže v šedesátých letech minulého století v Londýně. Spojením britské mládeže zvané Mods (gang Modschuligáni) s indickou mládeží a přistěhovalci z Jamajky pod názvem Rude boys neboli Raudies (rozbouření hoši).

Skinheadské hnutí bylo od začátku hnutí dělnické mládeže a mladých nezaměstnaných, kteří se distancovali od hippie, od drog a „intelektuálů“. Bylo to apolitické hnutí, které se řídilo heslem „Nenásleduj žádné vůdce“. Skinheadi měli vyholené hlavy (původ slova skinhead – skin=kůže, head=hlava), nosili těžké dělnické boty (převážně značky Doc Martens), seprané rifle (většinou značky Lewis), vojenské bundy „bombery“ a široké šle přes košile značky Ben Herman nebo trička Fred perry.

V této době ještě neměli skinheadi rasistický nebo xenofobní charakter. Jejich problematičnost spočívala v agresivitě. Prováděli různé výtržnosti, vyvolávali rvačky a dostávali se do konfliktu s policií.

K zásadnímu zlomu ve vývoji hnutí skinheads došlo koncem sedmdesátých let minulého století, kdy si tohoto hnutí začala všimnout některá politická uskupení krajní pravice (např. The National Front – NF). Využívali image hnutí skinheads ve svůj

prospěch tím, že se mladí příslušníci z řad NF při pouličních rvačkách začali vydávat za skinheady. Tímto způsobem pronikla ideologie rasismu do tohoto hnutí.

Důležitou úlohu při šíření zpolitizovaného hnutí skinheads do celého světa sehrála hudební skupina Skrewdriver, šířící pravicovou filosofii o násilí, přežití a rebelství. Frontman této skupiny pak založil politickou skupinu Blood and Honour Club. Skrewdriver se stal legendou vznikající White Power Music – extrémně pravicové a rasistické rockové scény. S touto hudební vlnou se šířily nacionalistické postoje mladých lidí, které nabíraly na militantnosti a s ní i stoupal počet trestných činů. V osmdesátých letech dvacátého století se skinheadské hnutí dostává i do dalších evropských zemí, kde však už převládá ultrapravicový směr, který se spojil s myšlenkami nacismu a fašismu.

Dnes můžeme říct, že skinheadské hnutí má několik hlavních směrů. První směr je zároveň nejsilnější, nejmilitantnější a nejnebezpečnější. Tvoří ho ultrapravicovní skini, kteří jsou příznivci fašismu, nacismu, rasismu a antisemitismu. Tyto skupiny mohou mít nadnárodní charakter, uvnitř těchto skupin vládne přísná hierarchie. Ultrapravicovní skini jsou charakterističtí užíváním násilí proti ideologicky vymezeným nepřátelům, vyznáváním kultu smrti a popíráním humanistických hodnot.

Druhý směr představují nacionalističtí skini, kteří jsou méně militantní než ultrapravicové skupiny. Zapojují se do veřejného dění a mají větší vliv ve společnosti. Jejich nebezpečnost spočívá v napojení na politické strany krajní pravice působící v místní samosprávě nebo i v parlamentech. Třetí směr představují antirasističtí skini, kteří vystupují v opozici vůči ultrapravicovým a nacionalistickým skinům.¹

1.4 Vývoj krajní pravice v České republice po roce 1989

Zhroucení komunistického režimu v roce 1989 umožnilo vznik pluralitního demokratického systému. Tento systém umožnil rozvoj celé řady extrémních hnutí. Musíme však dodat, že zárodky těchto extremistických hnutí existovaly na našem území už dříve.

V průběhu osmdesátých let začaly pronikat do Československa nová sociální hnutí vytvářející různé subkultury s politickou aktivitou. Z nedostatku zdrojů informací tato hnutí nabývala často velmi kuriózních podob, přesto poskytly výživné zázemí, z kterého

---

¹ DANICS, Š., KAMÍN, T. Extremismus, Rasismus a Antisemitismus [Přel. Barák] Praha, 2008, 56-64 s.

po listopadové revoluci vystoupily první extremistické skupiny, které si kladly za cíl kritiku nebo úplné odstranění demokratického systému.

První známky vzniku české krajní pravice spadají do poloviny osmdesátých let dvacátého století a to v podobě prvních skinheads, kteří se objevili na našem území. Důležitým momentem byl vznik pražské hudební skupiny Orlík v roce 1988. Po roce 1989, kdy nastal skutečný masivní boom krajní pravice, měla tato skupina velký vliv na jeho vývoj. Nahrávky skupiny se začaly velice rychle veřejně šířit a zároveň s nimi se šířilo i skinheadství, které nabíralo na popularitě. Samozřejmě začaly vznikat další skupiny a také se začaly tisknout první časopisy. Mezi skinheady se začal šířit antisemitismus. Následné násilí, kterého se skupiny skinů dopouštěly bylo jak rasistické, tak zaměřené proti radikální levici.

Vývoj krajní pravice můžeme rozdělit do několika časových období. V letech 1989-1993 došlo k formování krajní pravice. Sládek a SPR-RSČ se v tomto období stávají nejvíce vyhraněnou a nejvíce viditelnou ne-komunistickou opozicí. Od svého vzniku se SPR-RSČ sama označovala za ultrapravicovou stranu a nebránila se otevřené spolupráci s příslušníky hnutí skinheads. Projevy SPR-RSČ byly značně rasistické a spočívaly ve verbálních útocích na Romy a Němce. Dále je toto období typické masovým nárůstem skinheadské subkultury, která začíná vydávat první časopisy a z jejich řad se začaly formovat první skinheadské hudební skupiny, které na svých nahrávkách šíří rasistické a pro-nacistické postoje. V rámci skinheadského hnutí vznikají uskupení, které usilují o politickou činnost. Některé směřovaly do subkulturního undergroundu a jiné usilovaly o registraci na ministerstvu vnitra.

V období let 1994-1998 došlo ke strukturování krajní pravice. V tomto období je charakteristická účast SPR-RSČ v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR. Výrazněji se začíná profilovat další část ultrapravice, která byla spjata se skinheadskou scénou (např. Vlastenecká fronta, Vlastenecká liga). Skinheadská subkultura se velmi výrazně nacifikovala. Došlo ke vzniku několika mezinárodních militantních a ilegálních rasisticko-nacistických organizací (např. Bohemia Hammerskins, Blood & Honour). Rasistické násilí a násilí proti ultralevici je stále doménou skinheadských skupin. V závěru tohoto období se bezpečnostním složkám začalo dařit výrazněji eliminovat šíření a tisk ultrapravicových tiskovin, které dosahovaly v této době maximálního rozmachu. Dále začaly lépe monitorovat pořádání koncertů skinheadských skupin. Boj proti rasismu a xenofobii se stává ve společnosti aktuálním tématem.

Období mezi lety 1999-2001 bylo ve znamení narůstajících aktivit neonacistických skinheadských organizací, které do té doby ignorovaly veřejnou politickou činnost. V roce 1998 v předčasných volbách SPR-RSČ neuspěla a uvolnila tak pozici leadera v rámci ultrapravicového spektra. Tuto pozici se pokusily zaujmout různé organizace, které měly mezi sebou integrační tendence. Tyto tendence mezi různými skupinami dlouho ztroskotávaly a nedařilo se je zcela realizovat.¹ Nejvýznamnějším počinem bylo v tomto směru v březnu 2000 hromadné začlenění osob z rozpuštěné Národní aliance a neregistrovaného Národního odporu Praha do Vlastenecké republikánské strany a současná změna názvu na Národně sociální blok, kterou však Ministerstvo vnitra odmítlo zaregistrovat a proto byl zvolen název Pravá alternativa.² V tomto období se zvýšil tlak bezpečnostních složek na pravicovou extremistickou sféru. Výsledkem bylo umírnění rétoriky celé řady ultrapravicových subjektů, avšak i přechod některých aktivit do ilegality. Velmi výrazným prostředkem pro ultrapravici se stal internet, přes který začali šířit svoji propagandu.³ V letech 2002 až po současnost můžeme zaznamenat na jedné straně pokles aktivit skupin neonacistů, ale na druhé straně pozvolně narůstající aktivity nových populistických stran krajní pravice (Např. Národní sjednocení, Národní strana, Dělnická strana). Tyto strany ve svých programech uvádějí celou řadu společenských témat, která jsou společná celému ultrapravicovému politickému proudu. Např. odmítání homosexuality a registrovaného partnerství, znovu zavedení trestu smrti, zákaz všech drog a veřejné prostituce, zpřísnění podmínek v uprchlických táborech nebo jejich úplné zrušení, odmítání cizí kultury a náboženství, zákaz KSČM. Požadavek na vystoupení ze struktur NATO a EU nechybí v žádném programu ultrapravicových stran.

Před volbami v roce 2006 se tyto strany pokusily vyjednávat o založení společné koalice tzv. Národní pětka (Národní strana, Dělnická strana, Národní sjednocení, Republikáni Miroslava Sládka a České hnutí za národní jednotu). Ke spolupráci v rámci této koalice nakonec nedošlo kvůli rozepřím mezi Národní stranou, Dělnickou stranou a Národním sjednocením. Dělnická strana s Národním sjednocením vytvořila společnou koalici nazvanou Právo a Spravedlnost. Ve volbách v roce 2006 nakonec

---

¹ Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 142-151 s.

MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 181-183 s.

² MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 182 s.

³ Srov. MAREŠ, M. Pravicový extremismus a radikalismus v ČR. 1. vyd. Blansko: Barrister & Principál, 2003, 182 s.

propadla jak Národní strana tak i koalice Právo a Spravedlnost. Pokus o vzájemnou spolupráci byl tedy neúspěšný. Po roce 2006 se tyto strany začaly na veřejnosti prezentovat prostřednictvím svých aktivit, jejichž cílem je především upoutání zájmu medií a veřejnosti, které slouží k zviditelnění konkrétní strany (např. Národní strana v roce 2007 založila polovojenskou organizaci Národní gardu).¹

Na přelomu tisíciletí se stal vůdčí silou české militantní ultrapravice Národní odpor, který je i v současné době hlavní neregistrovanou ultrapravicovou skupinou. Jedná se o decentralizovanou organizaci, která má pobočky po celém území České republiky a další dvě pobočky na Slovensku. Cílem její činnosti je tvorba městských guerill, které mají na našem území, tj. tam kde působí, vybojovat čisté zóny bez imigrantů a dalších etnických skupin, tzv. zóny bez „multi-kulti“. Po vzoru německých „*Kameradschaften*“ (Kamarádstva) vytvářejí aktivisté tzv. volné buňky lokálního odporu, které jsou permanentně aktivní. Hlásí se ke koncepci „odporu bez vůdce“, tzn., že aktivista není vázán na nějakou skupinu či vedení, ale útočí na systém na vlastní pěst a má se pokusit infiltrovat do státní správy a zejména do armády.² Národní odpor na veřejnosti působí způsobem, který je charakteristický pro zájmové skupiny – pořádáním demonstrací a pochodů, nošením transparentů apod. Jelikož Národní odpor není zaregistrován u MV ČR, své ohlášené demonstrace uskutečňuje prostřednictvím zaregistrované organizace „Mladí národní demokraté“.³ Národní odpor do svých řad verbuje převážně mladé pravicově smýšlející nadšence, kteří vytváří ultrapravicové skupiny a ve svých lokálních prostředích se snaží vytvářet extremistické aktivity s cílem narušit demokratické soužití společnosti. Z řad Národního odporu se rekrutuje členská základna pravicově populistických stran jakou je např. Dělnická strana. Můžeme tedy říci, že Národní odpor je jádrem České ultrapravice.

1.5 Historie Dělnické strany

Dělnická strana byla registrována koncem prosince 2002 pod názvem Nová síla, na ustavujícím sjezdu 18. ledna 2003 však přijala název Dělnická strana. Na založení strany se podíleli: Tomáš Vandas (předseda DS), Martin Zbela (do I. sjezdu

---

¹ Srov. CHARVÁT, J. Současný politický extremismus a radikalismus. Praha, 2007, 153-155 s.

² DANICS, Š., KAMÍN, T. Extremismus, Rasismus a Antisemitismus, Praha, 2008, 37 s.

³ Srov. DANICS, Š., KAMÍN, T. Extremismus, Rasismus a Antisemitismus, Praha, 2008, 37 s.

místopředseda DS, nyní člen předsednictva strany a předseda Dělnické mládeže), Jiří Štěpánek (I. místopředseda DS).

Při založení deklarovala strana prostřednictvím Ustavujícího manifestu záměr oponovat celému politickému spektru v rámci demokratického parlamentního systému a přihlásila se k původním kořenům dělnického hnutí 19. století. „My, občané České republiky, znepokojeni stavem současné hospodářské a sociální politiky země, ztrácejíc důvěru v současnou politickou reprezentaci, prolezlou korupcí a honbou za posty, rozhodli jsme se z protestu proti politickému šlendriánu a hlavně z povinnosti k budoucím generacím naší milované vlasti, založit zcela nové sociální hnutí – Dělnickou stranu,“ uvádí se v prvním odstavci manifestu.

Dělnická strana kritizovala vlády ČSSD jako „asociální“, podporovala odborářské protesty (zúčastnila se například demonstrace odborů proti vládním reformám v září 2003). Mimoto pořádala akce proti komunismu a Evropské unii.

Ve volbách do Evropského parlamentu 2004 obdržela DS 4 289 hlasů (tj. 0,18 %). V listopadových krajských volbách, kde kandidovala v šesti krajích samostatně a ve dvou v koalici, získala celkem 0,15 % hlasů (v Plzeňském kraji spolu s Pravou alternativou 0,83 %).

Do sněmovních voleb 2006 členové DS šli na kandidátkách konzervativně-nacionalistické strany Právo a spravedlnost; v Pardubickém kraji byl lídrem předseda DS Tomáš Vandas. Celkem PaS obdržela 12 756 hlasů (0,23 %).

Od roku 2006 Dělnická strana začala propojovat své aktivity s aktivitami mladých nacionalistů, např. navázala kontakty s německou politickou stranou NPD (Národně demokratickou stranou Německa).

V roce 2007 aktivita Dělnické strany výrazně vzrostla. Ve spolupráci s nacionalistickými subjekty uspořádala řadu demonstrací proti komunismu, drogám, pozitivní diskriminaci, NATO atd. Na začátku února 2008 byly založeny Ochranné sbory, které mají dohlížet a organizovat stranické akce.

Ve volbách do zastupitelství krajů 2008 postavila DS kandidátky ve všech krajích spolu s Demokratickou stranou sociální spravedlnosti na listině s názvem Dělnická strana – za zrušení poplatků ve zdravotnictví vyjma Plzeňského kraje, kde heslo znělo NE americkému radaru! Celkem získala 28 865 hlasů (0,99 %), nejúspěšnější byla v Plzeňském (1,47 %) a Pardubickém kraji (1,28 %), nejslabší výsledek měla v Jihomoravském kraji (0,56 %). Kandidát DS do senátu Stanislav Horňák obdržel ve volebním obvodě 81 Uherské Hradiště 2,88 % hlasů.

Během posledních měsíců roku 2008 se většina národních socialistů v České republice sjednotila pod hlavičkou Dělnické strany.¹

V roce 2009 Dělnická strana vyvíjela dál své politické aktivity v podobě svolávání a organizování různých demonstrací, protestů a jiných politických akcí. Na jaře tohoto roku spustila Dělnická strana svoji kampaň k volbám do Evropského parlamentu.

1.6 Rozpuštění Dělnické strany

V roce 2008 dne 24. listopadu vláda České republiky požádala Nejvyšší správní soud o rozpuštění Dělnické strany. Tento návrh byl soudem posouzen a dne 4. března 2009 Nejvyšší správní soud vydal rozhodnutí, kde návrh vlády Mirka Topolánka zamítl. Dělnická strana tak mohla pokračovat ve svých aktivitách. Následující vláda vypracovala nový návrh na rozpuštění Dělnické strany a znovu jej podala Nejvyššímu správnímu soudu v Brně na posouzení.

V Brně dne 17. února roku 2010, na základě návrhu na rozpuštění Dělnické strany, který podala vláda České republiky dne 23.9.2009 podle ustanovení § 15 odst. 1 zákona č. 424/1991 Sb., o sdružování v politických stranách a v politických hnutích, ve znění pozdějších předpisů, který vláda doplnila podáními ze dne 27. 11. 2009 (vyjádření k podání DS ze dne 11. 11. 2009) a ze dne 22. 12. 2009 (návrh na provedení dalších důkazů), vynesl Nejvyšší správní soud rozsudek jménem republiky, že politická strana Dělnická strana se rozpouští.

Při posuzování návrhu na rozpuštění politické strany se Soud – ve shodě se svojí dosavadní judikaturou - musel na prvním místě zabývat **protiprávností činnosti** takové strany. Protiprávní je v tomto směru i jednání rozporné s ustanovením § 4 Zákona. V rámci posuzování protiprávnosti činnosti strany bylo třeba zkoumat také slučitelnost ústavního či politického systému, o který strana usiluje, se základními principy demokratické společnosti, dále to, zda strana vyzývá k násilí a konečně otázku, zda její politický projekt respektuje pravidla demokracie, usiluje o její zničení nebo směřuje k porušování uznávaných práv a svobod.²

V nyní posuzované věci vláda vytkla Dělnické straně, že je její činnost v rozporu s ustanovením § 4 písm. a) Zákona, tedy porušuje ústavu a zákony, resp. jejím cílem je

---

¹ <http://www.delnicka-strana.cz/historie> strany

² <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

odstranění demokratických základů státu, a s ustanovením § 4 písm. d) Zákona, tedy ohrožuje mravnost, veřejný pořádek nebo práva a svobody občanů.

V řízení bylo prokázáno, že skutečný program DS, nahlížený ve světle projevů představitelů a členů této strany, dále projevů, které zazněly na shromážděních organizovaných Dělnickou stranou, nebo kterých se tato strana účastnila, a názorů, jimž tato strana poskytuje prostor ve svém stranickém tisku, směřuje k vyvolávání národnostní, rasové, etnické a sociální nesnášenlivosti a ve svém důsledku ke snaze o omezení základních práv a svobod určitých skupin obyvatel České republiky, zejména menšin (typicky romské, ale také vietnamské a židovské, dále obecněji přistěhovalců a lidí jiného původu, barvy pleti či sexuální orientace). Nenávistná rétorika DS vůči těmto skupinám se ani v posledním roce nijak nezměnila a Soud, který se zaměřil především na projevy této strany po březnu 2009, nemohl konstatovat snahu o změnu jejího programového směřování. V tomto ohledu proto Soud vyhodnotil, že program DS směřuje k odstranění demokratických základů právního státu, mezi které je nutno počítat respekt k ochraně uznávaných práv a svobod [§ 4 písm. a) Zákona]. Jakkoliv vláda porušení tohoto ustanovení nenamítla, poukazuje Soud i na ustanovení § 4 písm. c) Zákona, protože DS nepochybně směřuje k potlačení rovnoprávnosti občanů, a to zejména na základě národnostního klíče nebo sexuální orientace.

Dále Soud zjistil, že programovou podobností i užívanou symbolikou DS navazuje na německý nacionální socialismus. Nacionální socialismus je totalitní ideologií neslučitelnou s demokracií a základními lidskými právy, jehož cíle jednoznačně směřují k popření práv chráněných Úmluvou. Dělnická strana v průběhu řízení tvrdila, že s nacismem nemá nic společného, nicméně průběh řízení a dokazování zcela zjevně její tvrzení vyvracel. Vzhledem k Soudem shledanému úmyslu Dělnické strany nahradit současný „Systém“ demokratického právního státu totalitní ideologií nacionálního socialismu nelze mít pochyb o předpokládaném porušení článku 9 odst. 2 Ústavy. Návaznost DS na tuto totalitní ideologii je také v rozporu s ustanovením § 4 písm. a) i d) Zákona, ve smyslu protiprávnosti směřující k odstranění demokratických základů státu a ohrožení práv a svobod občanů. Zároveň je třeba dodat, že sympatie DS k německému nacionálnímu socialismu z hlediska plynutí času nikterak neklesají.¹

S návazností ideologie DS na německý nacionální socialismus souvisí rovněž zjištěná úzká provázanost této strany v podstatě se všemi významnými neonacistickými

---

¹ <http://www.nssoud/rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

hnutími v České republice. V řízení bylo prokázáno, že DS v politické rovině postupně sjednotila podstatnou část, ne-li celé, pravicově extremistické spektrum. DS těmto hnutím vytváří politickou platformu pro pokus o určitou legitimizaci jejich světónázoru a zároveň v nezanedbatelném rozsahu poskytuje významným postavám těchto hnutí prostor ve svých stranických strukturách a na kandidátních listinách. Míra této spolupráce neklesá a DS poskytla krajně pravicovým aktivistům místo na svých kandidátních listinách nejen ve volbách do zastupitelstev krajů v říjnu 2008, nýbrž i ve volbách do Evropského parlamentu v červnu 2009 a v neuskutečněných volbách do Poslanecké sněmovny v říjnu 2009. Ze strany těchto hnutí DS naopak inkasuje především významnou podporu na svých shromážděních. Výjimečný není ani jev, kdy jsou shromáždění konána střídavě pod hlavičkou DS a jiného hnutí (ať již přímo, nebo jménem fyzické osoby). V prvním případě mají být některá shromáždění zaštitěna legitimitou politické strany, ve druhém je naopak snahou zamlžit odpovědnost za případné excesy, za projevy, které v průběhu shromáždění zazněly apod. V tomto směru ovšem Soud nepochyboval, vzhledem k účasti členů a projevům představitelů DS i na akcích pořádaných jinými hnutími, a naopak vzhledem k účasti sympatizantů extrémně pravicových hnutí na akcích DS, o koordinovaném postupu DS s pravicově extremistickou scénou. Jedná se o činnost, která potvrzuje snahu DS o odstranění demokratických základů státu [§ 4 písm. a) Zákona] a ohrožuje mravnost a veřejný pořádek [§ 4 písm. d) Zákona].

Částečně v souvislosti s prokázanou spoluprací DS s neonacistickými hnutími Soud také uzavřel, že se DS nezříká při prosazování svých cílů ani násilí, toto násilí svou činností cíleně vyvolává a zároveň veřejně schvaluje a oslavuje násilí páchané svými členy a sympatizanty. Soud poukazuje rovněž na ustanovení § 5 odst. 1 Zákona, podle něhož strany a hnutí jsou odděleny od státu. „Nesmějí vykonávat funkce státních orgánů ani tyto orgány nahrazovat.“ Jak bylo nicméně v řízení prokázáno, právě u těchto akcí DS toto zákonné ustanovení porušila, jelikož se namísto hledání politických řešení snažila o potlačení tamějších existujících problémů bez jakéhokoliv demokraticky nabytého mandátu, a to formou nasazování svých mnohdy ozbrojených členů a stoupenců, a to více či méně organizovaných (např. v Ochranných sborech).¹ Tím se DS snažila v rozporu s citovaným zákonným ustanovením nahradit činnost příslušných státních a samosprávných orgánů a také pořádkových sil. Soud proto dospívá

---

¹ <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

k přesvědčení, že jednání DS tvoří ve svém souhrnném posouzení jasný obrázek naplňování strategie k prosazování politického programu a dosažení společenského modelu, který je v příkrém rozporu s koncepcí demokratického právního státu.

Po shledané protiprávnosti programu a činnosti DS se Soud zabýval **přičitatelností** zkoumaného jednání této politické straně. O přičitatelnosti programu Dělnické straně nebylo pochyb. Podobně i ve vztahu k předvolebním spotům DS, z nichž Soud také vycházel, byla přičitatelnost jednoznačná.

V případě některých projevů představitelů DS její předseda při jednání tvrdil, že se jedná o jejich osobní názory, které nelze přičíst straně. V tomto ohledu ovšem neměl pravdu. Veškeré projevy představitelů DS, jimiž se Soud zabýval, zazněly na shromážděních této strany, případně na shromážděních subjektů, s nimiž DS dlouhodobě a opakovaně spolupracuje, a představitelé DS na nich vystupovali právě ve svých stranických pozicích. Podobně články a texty, které tito představitelé uveřejnili ve stranickém tisku, nejsou ničím jiným, než určováním ideového směřování strany. Soud na tomto místě připomíná, že politické strany jsou obecně vnímány především prostřednictvím projevů a vyjádření svých představitelů a dalších „mediálních“ tváří. V současnosti politické programy nabývají váhu zejména v podobě, ve které jsou veřejnosti přibližovány jednotlivými osobnostmi politických stran.

Přičitatelnost projevů lokálních představitelů DS, jejich členů a kandidátů, ze kterých Soud vycházel, dovedl především na základě toho, že byly stejně jako projevy jejich představitelů přednášeny na shromážděních DS nebo jejich spřátelených subjektů, případně byly publikovány v jejím stranickém tisku. DS se od nich nikdy nedistancovala, což je zcela pochopitelné, protože tyto projevy a texty ideově i hodnotově odpovídaly rétorice představitelů strany a navazovaly na ni. Sloužily tedy především pro dokreslení a dobarvení obrazu, jehož podstatné rysy již dříve vplynuly z projevů představitelů DS. Soud tedy dospěl k závěru, že v řízení byla prokázána přičitatelnost protiprávního jednání Dělnické straně.¹

Dále Soud přikročil k přezkumu **bezprostřednosti rizika** ohrožení demokracie. Stát pochopitelně může zabránit realizaci politického projektu, neslučitelného se základnímu právními a ústavními principy, ještě dříve, než bude uveden v život konkrétními akty, které mohou ohrozit občanský smír a demokratický režim v zemi, musí ovšem existovat skutečné a bezprostřední nebezpečí ohrožení demokracie. Rozpuštění strany není jen

---

¹ <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

reakcí na její chování v minulosti, ale je především do budoucna namířeným aktem bránící se demokracie proti reálně existujícímu nebezpečí. Pro hodnocení činnosti politické strany, spojené se snahou získat úplný obraz o jejích aktivitách, může být relevantní i jednání této strany v minulosti. Zároveň podle konkrétních okolností může být např. důležité, zda a jakým způsobem se strana distancovala od svých dřívějších činů, zda a jak se změnila její členská základna a vedení, zda došlo k zásadnímu programovému posunu apod.

V tomto směru DS dosáhla stupně, kdy již může představovat aktuální riziko pro demokracii, jakkoliv zatím spíše na lokální než na celostátní úrovni. Dělnická strana je schopna prostřednictvím s ní spolupracujících neonacistických hnutí motivovat nezanedbatelné síly k násilí směřujícímu proti reálně ohroženým skupinám obyvatel.

Za velmi významnou považuje Soud z hlediska zmíněné bezprostřednosti rizika skutečnost, že DS v současnosti představuje prakticky monopolní, vysoce organizovanou, politickou platformu pro všechny významné pravicově extrémistické subjekty působící v České republice. Je zcela zřejmé, že v každé demokratické společnosti existuje a bude existovat určitá skupina občanů, kteří se negativně vymezují vůči ústavnímu a politickému systému jako celku a ve svých aktivitách se nezdráhají ani používat násilí vůči jiným. Soud má za to, že v řízení bylo prokázáno, že řada těchto jedinců nalézá svoji seberealizaci právě v projevovaném násilí (např. jako součást tzv. hooligans některých fotbalových klubů), ve velmi vyhraněném hudebním směru (tzv. white power music) a počínaje rokem 2007 také na politické scéně stále těsnějším zapojením do aktivit Dělnické strany. Tyto aktivity však ani v rámci strany nejsou ryze politické, ale jak se ukázalo na konkrétních případech určitých shromáždění, představují prolnutí politiky a násilí. Míra jeho nebezpečnosti je podstatně zvýšena organizovaností, kterou umožňuje struktura DS. Tato organizovanost se prakticky projevuje zejména způsobem provádění veřejných akcí, formou komunikace mezi členy a stoupenci DS, napojení na jiné pravicově extrémistické subjekty atd. Specifickým znakem těchto aktivit je jejich celostátní provázanost, projevující se v účasti jednotlivců z celého území České republiky. Cílem účastníků těchto akcí je často násilí, rasové útoky, narušování veřejného pořádku a další jevy, které jsou v demokratickém právním státě nežádoucí.¹

Demokratický právní stát na tato rizika musí odpovídajícím a proporcionálním způsobem reagovat, a to jak v individuální sféře (správně-právní a trestní odpovědnost

---

¹ <http://www.nssoud/rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

jedinců), tak i ve vztahu k politické straně. Pokud totiž v nyní projednávané věci bylo zjištěno, že nezanedbatelná část kandidátů DS ve volbách je úzce spojena s extrémistickými hnutími (AN, NO, RWU), tyto subjekty se podílejí na konkrétních akcích DS a existuje zcela zjevné propojení i v ideové oblasti, nelze vnímat Dělnickou stranu jinak než jako prostředek pro realizaci politických cílů těchto extrémistických skupin. Bylo by naivní domnívat se, že tyto cíle, daleko otevřeněji prezentované zmíněnými hnutími (otevřený rasismus, etnická nesnášenlivost, xenofobie, antisemitismus, neonacistické tendence, výzvy k násilí proti skupinám obyvatel, násilí a trestná činnost jako výrazný průvodní jev řady aktivit), nejsou a nebudou transformovány do podoby konkrétních kroků v politické oblasti, vždy samozřejmě v závislosti na stupni dosažené politické moci (úroveň obecních samospráv, krajský stupeň, případně až úroveň celostátní). V tom spatřuje Soud velmi intenzivní hrozbu pro celý ústavní systém.

K nyní rozebíranému kritériu tak Soud uzavřel, že DS představuje schopností a prozatím na lokální úrovni projevenou snahou o destabilizaci poměrů a eskalaci násilí bezprostřední riziko ohrožení demokracie.

Konečně pak Soud zkoumal, zda zamýšlený zásah, tj. rozpuštění této strany, je přiměřený sledovanému cíli, tzn. zda není narušena **proporcionalita** mezi omezením práva sdružovat se v politických stranách a zájmem společnosti na ochraně jiných hodnot.

Obrana Dělnické strany byla v řízení vedena taktikou zdůrazňované náhodnosti jednotlivých jí vytýkaných skutečností. Procesní strategie DS měla své racionální jádro, protože závažnost protiprávnosti celé řady z jejích projevů a jiného jednání nevyplynula najevo nahlížena osamoceně, ale jak Soud naznačil - teprve v rámci ostatních prokazovaných skutečností. Tato situace ovšem do značné míry snižuje možnost efektivní nápravy DS v návaznosti na případný individuální postih jednotlivých fyzických osob.¹ Dále je třeba podotknout, že v některých případech, kdy nepochybně došlo ke spáchání mnoha trestných činů, byl okamžitý efektivní individuální postih obtížný – typicky v případě shromáždění, zejména násilných, jichž se účastnil větší počet osob, byly pořádkové síly natolik vázány ochranou skupin proti nimž útoky směřovaly, a útoky byly natolik masivní a rozsáhlé, že bylo spíše výjimečně možné bezodkladně postihnout jednotlivé pachatele konkrétních trestných činů či přestupků.

---

¹ <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

Konečně je třeba nahlédnout také na to, v čem je spatřována protiprávnost činnosti DS. Ta totiž z podstaty vytýkaného jednání limituje možný individuální postih konkrétních fyzických osob. DS poskytnutím své organizační struktury a politické legitimacy krajně pravicovým hnutím vytváří prostředí usnadňující páchaní protiprávních činů (zejm. trestných činů a přestupků). Postih jednotlivců je za této situace mířen proti následku, nikoliv příčině uvedeného jevu. Soud zdůrazňuje, že jeho závěr nemůže a nesmí vést k rezignaci Policie ČR na stíhání a postih trestných činů páchaných jednotlivci, byť by tak činili v souvislosti s politickou činností určité strany. V podobném případě se Soud vždy musí zabývat tím, zda mohl být individuální postih protiprávního jednání jednotlivců dostatečně efektivním prostředkem k ochraně hodnot ohrožovaných činností určité strany nebo jejích členů.

Program Dělnické strany, její skutečný program získávající obrysy teprve ve světle projevů a článků jejích představitelů, její ideové směřování, její opora v myšlenkách, hodnotách i symbolice německého nacionálního socialismu, její nezanedbatelná personální provázanost s krajně pravicovými a neonacistickými uskupeními, a konec konců i její více či méně zastíraná a zastřená účast na veřejných shromážděních krajně pravicových extremistů a podpora věnovaná akcím pogromistického charakteru, při nichž došlo k ozbrojeným násilným střetům s Policií ČR a jinými pořádkovými silami, nenechávají pochyb o tom, že DS zakládá svoji existenci na vzbuzování nenávisti k různým etnickým a sociálním skupinám, líčeným jako nepřátelé a na vytváření obrazu světa jako bojiště.

Dělnická strana byla podle Soudu právem označena jako strana vyznávající totalitní ideologii, jako strana hlásící se ke společenskému modelu, který byl zavržen po způsobení nevýslovného utrpení desítkám milionů lidí, a který přes odstup více než půl století neztratil nic z negativního příkladu budoucím generacím.

Zároveň Soud podotýká a zdůrazňuje, že ideologie, hlásaná Dělnickou stranou a ani ti, kteří se k ní hlásí, rozpuštěním strany neopustí veřejný prostor. Tento krok nevymaže extrémní a extremistické názory z politického života a tím méně ze společnosti. Tvrdil-li v této souvislosti předseda Dělnické strany, že její členové a příznivci mohou přijít o značku, nikoliv však o své názory, měl beze zbytku pravdu.¹ Bylo by v bytostném rozporu se základními hodnotami této společnosti určovat myšlenky, které její členové mohou zastávat. A přestože lze, na rozdíl od zastávání názorů, omezit

---

¹ <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

jejich veřejné hlásání, členům DS nelze bránit a zabránit ani v založení nové politické strany v případě rozpuštění té předchozí. Český právní řád nezná sankci odnětí občanských práv a členové politické strany se mohou i v případě jejího rozpuštění nadále politicky angažovat. Rozpuštění DS proto znamená pouze její vyřazení ze soutěže politických stran, nikoliv vyřazení jejich představitelů a členů – byť lze připustit, že obtíže spojené s přechodem do jiného politického subjektu nebo se založením nové politické strany znamenají zásah (právem aprobovaný) do jejich politických práv a třeba jen krátkodobé omezení jejich možnosti usilovat o politickou moc.

Za této situace je legitimní otázka, zda má vůbec smysl činit takový krok, jakým je rozpuštění Dělnické strany. Soud dospěl k závěru, že má. Nezávisle na možné „reinkarnaci“ Dělnické strany v podobě jiného politického subjektu totiž Soud dospěl k závěru, že je nutné jasně pojmenovat hodnoty prosazované touto stranou, jednoznačně konstatovat, že ideologie navazující na totalitní konstrukci nacionálního socialismu představuje zlo, a že existující systém právních hodnot České republiky není s takovou ideologií kompatibilní. Soud připomíná, že rozhodnutí o rozpuštění politické strany má významnou preventivní funkci. Byť by stejní členové rozpuštěné politické strany či kdokoliv jiný založili nový politický subjekt, musí tak činit s vědomím předchozího rozpuštění, které nastavuje hranice jejich budoucímu jednání.

Dělnická strana se zaštiťovala svobodou projevu a právem sdružování. Nikdo, ani politická strana, se však nemůže účinně dovolávat ochrany svých vlastních základních práv a svobod, uplatňovaných s cílem ohrožovat nebo porušovat základní práva a svobody jiných. Výkladovým vodítkem je v tomto směru článek 17 Úmluvy, podle nějž nic v Úmluvě nemůže být vykládáno tak, jako by dávalo státu, skupině nebo jednotlivci jakékoliv právo vyvíjet činnost nebo dopouštět se činů zaměřených na zničení kteréhokoliv práva a svobody přiznané Úmluvou nebo na omezování těchto práv a svobod ve větším rozsahu, než to Úmluva stanoví.

Soud na základě provedeného dokazování dovodil její ideové navázání na nacionální socialismus a neonacismus, stejně jako podporu násilí.¹ To se projevilo nejprve v personální rovině, když DS absorbovala osoby z neonacistické, resp. krajně pravicové scény neštítící se násilí a následně svojí strukturou i ideově podporovala a oslavovala akce, na nichž k násilí došlo. Jedná se o podstatné skutečnosti, které

---

¹ <http://www.nssoud.rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

potenciál DS zařadit se po bok politických stran fungujících v souladu se zákonem limitně přibližují nule. DS se těchto charakteristik navíc nezbavila ani po předchozím návrhu na její rozpuštění. Kalkulovat o zamítnutí návrhu po všech shora uvedených zjištěních Soudu s poukazem na to, že se stát měl nejprve pokusit o použití mírnějších prostředků k „nápravě“ DS, by pak bylo alibistickým zavíráním očí před zjevnou skutečností. Tato strana je založena na své dlouhodobé a nepřerušené ideologii nenávisti a násilí a je natolik pevně personálně i hodnotově spojena s krajně pravicovými hnutími v České republice, že její změna prakticky není možná. Vedla by totiž k popření samotných důvodů její existence. Za této situace pak nebylo namístě učinit závěr o pouhém pozastavení činnosti DS. Soud proto neměl pochyb, že rozpuštění Dělnické strany není v rozporu ani s kriteriem proporcionality tohoto zásahu.¹

---

¹ <http://www.nssoud/rozsudek-Pst 1/2009 - 348> [Přel. Barák]

2 Praktická část

2.1 Empirická část

V této části bakalářské práce se pokusím prezentovat vlastní výzkum, kterým jsem si chtěl ověřit určitá tvrzení týkající se pravicového extremismu a jeho určitých projevů ve společnosti. Výzkum jsem směřoval na společnost, respektive na to, jak vnímá společnost pravicový extremismus a jeho určité projevy. Pokusil jsem se ve velmi zjednodušené formě (dotazníku) ověřit si popřípadě vyvrátit níže uvedená tvrzení.

Empirické šetření bylo provedeno 8.dubna 2010. Výsledky šetření jsou určeny pro zkoumání určitých výpovědí malého vzorku populace města Brna, které by měly posloužit k získání regionálního pohledu na problematiku pravicového extremismu. Tento výzkum byl proveden formou anonymního dotazníku. Tím je zaručeno, že primární informace získané pomocí dotazníku, nebudou v žádném případě zveřejněny ve spojení se jménem nebo jinou identifikací respondenta. Výsledky jsou publikovány pouze v agregované podobě, zcela znemožňující identifikaci jednotlivých respondentů.

2.1.1 Cíl a charakteristika empirického šetření

Tato práce se snaží o interpretaci názorů určitého úzce profilovaného vzorku populace města Brna, které byly získány dotazníkem, a to včetně vyjádření vlastních názorů (ve třetím bodě dotazníku) na problematiku pravicového extremismu a na to jak vnímá společnost působení dnes již rozpuštěné Dělnické strany. Jednotlivé parametry dotazníku byly zadány tak, že v žádném případě nelze daný jev postihnout ve všech jeho souvislostech. Dotazník jsem formuloval za účelem ověření nebo vyvrácení určitých tvrzení, která se ve společnosti spojují s pravicovým extremismem. Dále jsem se soustředil na Dělnickou stranu, která byla v poslední době značně medializována. Pokusil jsem se zjistit, jak společnost hodnotí rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem a jak lidé ve společnosti hodnotí její minulé působení na naší politické scéně.

Jsem si vědom složitostí dané problematiky, proto jsem si nekladl za cíl zpracovat danou problematiku vyčerpávajícím způsobem. Stejně tak si plně uvědomuji závažnost

pravicového extremismu jakožto problému daného tématem a jeho společenské postavení v rámci sociálních aspektů vnímaných současnou populací. Práce, včetně empirického šetření, má shromáždit určité množství konkrétních písemných výpovědí a na základě jejich utřídění a zpracování zvýraznit a poukázat na faktory, které vyjadřují názorový směr společnosti.

Musím však upozornit na skutečnost, že podkladový empirický materiál, který jsem shromáždil šetřením, má velmi omezený charakter (vyplývající z použitých metodik i dalších nutných omezení, a to zejména časových).

Ke splnění výzkumného cíle jsem zvolil formu empirického šetření na základě vyplnění dotazníku, který byl sestaven tak, aby byli schopni respondenti porozumět jednotlivým otázkám. Je nutné zdůraznit fakt, že zjištěné údaje lze určitě považovat za reprezentativní. Vzhledem k velikosti empirického šetření je shromážděn pouze reprezentativní materiál, který tvoří jen těžko zastupitelný zdroj informací, se kterým je třeba počítat.

2.1.2 Popis empirického šetření

Vlastní empirické šetření bylo provedeno v dopoledních hodinách dne 8.dubna roku 2010 na náměstí Svobody ve městě Brně. Použil jsem metodu dotazníku. Respondenty byli náhodně vybraní občané města Brna. Cílem bylo ověření nebo vyvrácení určitých hypotéz, které jsou uvedeny níže.

2.1.3 Hypotézy prováděného empirického šetření

Základním tématem, ze kterého jsem vycházel při tvorbě hypotéz, je pravicový extremismus a Dělnická strana, která se stala vůdčí politickou silou pravicového extremismu u nás. Pokusil jsem se zjistit v omezené formě, co si společnost myslí o dané problematice.

Za základní jsou uvedeny následující hypotézy:

Hypotéza č. 1: Většina lidí ve společnosti si pravicový extremismus spojuje s užitím násilí a domnívá se, že usiluje o zničení demokracie.

Hypotéza č.2: Pravicový extremismus je většinou ve společnosti vnímán jako významný společenský problém.

Hypotéza č.3: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že jádro voličské základny Dělnické strany tvoří pravicoví extremisté.

Hypotéza č.4: Působení dnes již rozpuštěné Dělnické strany na politické scéně u nás většina lidí ve společnosti vnímá negativně.

Hypotéza č.5: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem je pro společnost správné rozhodnutí.

Použité metody při empirickém šetření

Po podrobné analýze zkoumaného problému jsem zvolil metody:

- Rozbor dokumentů, materiálů a literatury vztahující se k otázkám zadané problematiky (např. Výroční zprávy o extremismu Ministerstva vnitra, odborná literatura). Tyto metody byly využity zejména v přípravné fázi výzkumu, jejímž cílem bylo získat určité konkrétní představy o zkoumaném jevu.
- Metoda dotazníku k získání výzkumných dat jako stěžejní technika.

Úkolem dotazníku je ověření nebo vyvrácení hypotéz a získání anamnestických údajů, v mém případě náhodně vybraných respondentů, a jejich postojů k dané problematice pravicového extremismu. Použil jsem základní výzkumnou techniku empirického šetření, spočívající v analýze údajů získaných na základě vyplnění dotazníku (příloha č.1. této bakalářské práce).

Dotazník můžeme považovat za nejpoužívanější techniku, která má nespornou výhodu. Poměrně snadno, rychle a ekonomicky nám umožní získat informace od většího počtu respondentů. Na druhé straně je nutné zmínit, že jeho nevýhodou může být nebezpečí, kdy kvalita odpovědí je nesprávně nahrazována vysokou kvantitou zkoumaného vzorku.

Dotazník je relativně málo nákladný, časově úsporný (při výzkumu i zpracování), nepotřebujeme velký počet výzkumníků, je snadno opakovatelný, poskytuje možnost rozmyslet si odpověď, zajišťuje standardnost situace (pořadí a formulace otázek), umožňuje i nepřímý kontakt (pozorování). Nevýhodou je, že se obtížně ověřuje platnost a správnost odpovědí, protože lidé mohou něco jiného říkat (psát) a něco jiného si myslet a dělat.

Dotazník by měl zahrnovat všechny zkoumané problémy, na které se má odpovídat. Formulace otázek by měla být taková, aby motivovala respondenta a neměly by ho tyto otázky otrávit či znechutit. Otázky musí být srozumitelné, jednoznačné, jednoduché a měli by umožňovat upřímnou odpověď. Dotazník nesmí být příliš rozsáhlý a časově náročný. Otázky uvedené v dotazníku se musí vztahovat k formulovaným hypotézám, které mají být buď to potvrzeny nebo vyvráceny. Otázky by měly tvořit uzavřený celek.

Při tvorbě dotazníku jsem použil převážně otázky uzavřeného typu. Dotazovaný respondent měl možnost vybrat si takovou odpověď, která se shoduje se skutečnou realitou individuálních přístupů k dané problematice konkrétního jedince. Rovněž jsem použil jednu otázku otevřeného typu, která mi umožnila získání rozsáhlejší písemné výpovědi dotazovaného jedince.

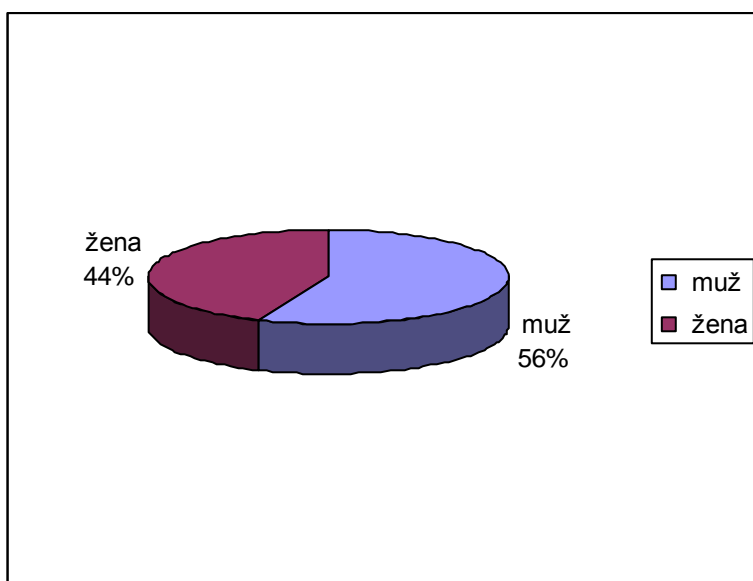
2.2 Výsledky empirického šetření

V této části bakalářské práce budou prezentovány vlastní výsledky empirického šetření, které byly zjištěny pomocí dotazníků během dopoledních hodin dne 8.dubna 2010 na náměstí Svobody ve městě Brně. Respondenti dotazníků byli vybráni náhodným výběrem. Cílem empirického šetření bylo ověření nebo vyvrácení výše zmíněných hypotéz.

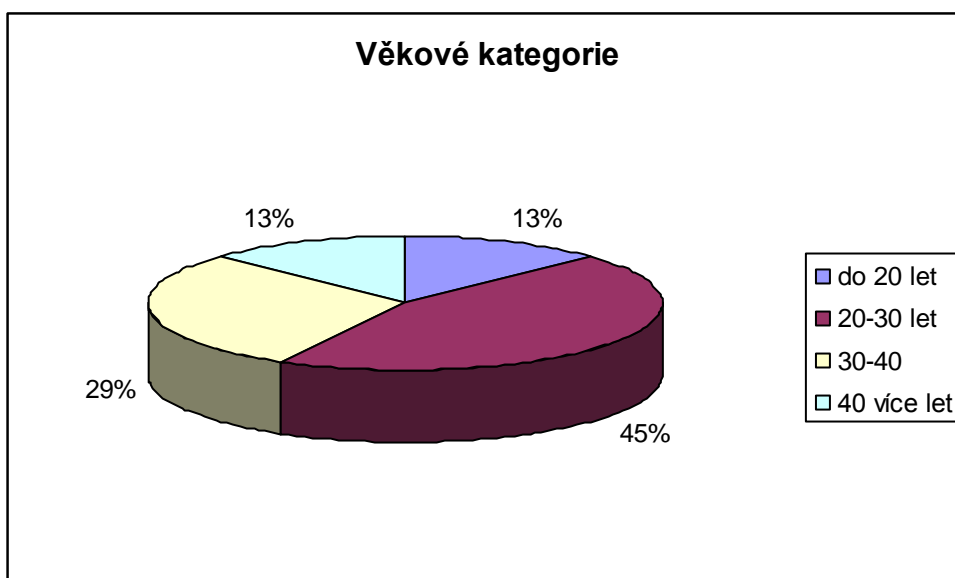
2.2.1 Identifikační údaje

Celkem bylo osloveno *62 respondentů* . Ve zkoumaném vzorku byli více zastoupeni muži (o 8 více)- *35 mužů a 27 žen*. Jedná se tedy o úzce profilovaný vzorek, který má pouze reprezentativní charakter jako zástupný vzorek populace města Brna.

Obrázek č.1

Obrázek č.2

Obrázek č.2 dokumentuje věkové zastoupení respondentů. Kategorie *20 až 30 let* byla zastoupena 45%, kategorie *30 až 40 let* 29%. Ostatní kategorie se podílely v nižším počtu. Kategorie *do 20 let* byla zastoupena 13%, stejně jako věková kategorie *40 a více let*, tedy 13%. Lze jednoznačně konstatovat, že respondenti ve věkové kategorii *do 20 let* o vyplnění dotazníku nejevili zájem a dané téma je nemotivovalo k jeho vyplnění. Tato věková kategorie se projevovала velkou mírou nezájmu. U nejstarší kategorie *40 a více let* byla neochota vyplnit dotazník dána spíše celkovou apatií k pravicovému extremismu.

2.2.2 Vyhodnocení názorů jednotlivých respondentů k problematice pravicového extremismu a Dělnické strany

V níže uvedených obrázcích si budeme moci ověřit nebo vyvrátit hypotézy, které jsem si vymezil za cíl tohoto empirického šetření a dozvíme se, jak společnost vnímá pravicový extremismu a jeho určité projevy.

Ve třetím bodě dotazníku na který respondenti odpovídali, jsem uvedl otázku otevřeného typu. Účelem této otázky bylo zjistit, co si jednotlivý respondenti představují pod pojmem „*pravicový extremist*“. Z celkového počtu dotázaných respondentů tuto otázku *nevyplnilo 15%*. Určité procento s těchto respondentů nevyplnilo tuto otázku z důvodu časové tísně. Nechtěli se zdržovat dlouhým uvažováním. Dále byla skupina respondentů, kteří na tuto otázku odpovídali zcela *nesmyslně*. Byly to odpovědi typu, např. „*černá osoba v sandálech, člověk který pracuje nad požadavky svého nadřízeného*“ apod. Tato skupina respondentů byla zastoupena *13%*. Největší skupina respondentů, kterých bylo *37%*, odpovídala stručnou odpovědí. Buď jedním slovem nebo krátkou větou. Mezi odpověďmi se objevovala tato slova: „*nacista, fašista, skinhead, agresivní osoba, rasista, národní socialista, osoba vyhledávající spory atd.*“. Poslední skupina respondentů, celých *35%*, odpovídala v souvětích, ve kterých můžeme říci, že celkem přesně charakterizovala hlavní rysy pravicového extremisty. *V těchto odpovědích je za pravicového extremistu označován člověk, který je spojován s vyhraněnými názory na společnost, vyznačující se netolerantností k jiným národnostním nebo názorovým skupinám. Svoji netolerantnost vyjadřuje slovním nebo fyzickým napadáním těchto skupin. Dále se v odpovědích respondentů ukázala stěžejní myšlenka národního socialismu, rasismu a xenofobie. Velkou měrou v těchto odpovědích bylo zastoupeno spojení pravicového extremisty s použitím násilí k prosazení vlastních názorů a také snaha o zničení demokracie. Což z části potvrzuje hypotézu č. 1.*

Následující dva obrázky potvrzují hypotézu č.1: Většina lidí ve společnosti si pravicový extremismus spojuje s užitím násilí a domnívá se, že usiluje o zničení demokracie. Obrázek č.3. nám ukazuje *73%* dotazovaných respondentů, kteří se domnívají, že pravicový extremismus *usiluje* o zničení demokratického systému. Pouze *3%* respondentů *nevěděla*, zda pravicový extremismus usiluje nebo neusiluje o zničení demokratického systému a *24%* zbývajících respondentů *nesouhlasí* s tím, že by

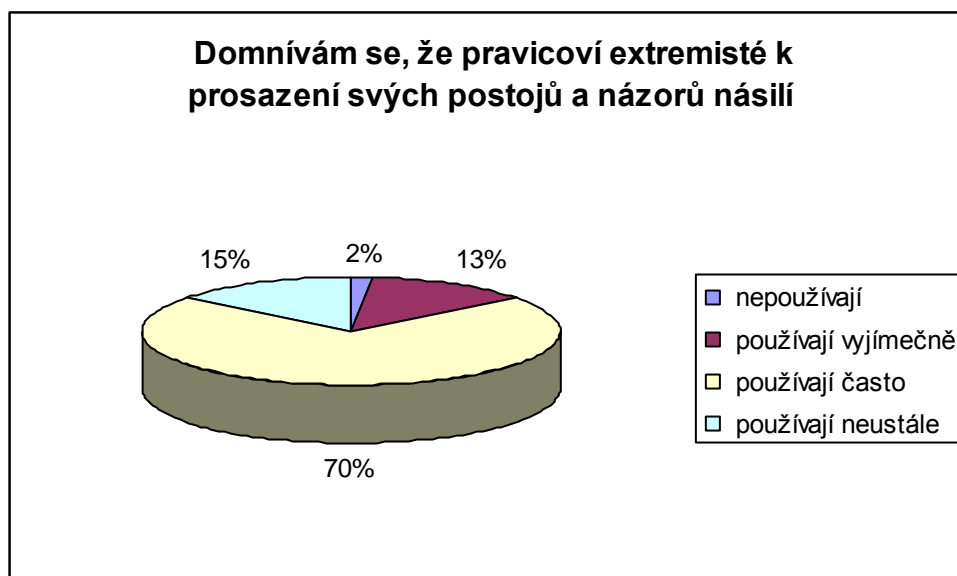
pravicový extremismus usiloval o zničení demokratického systému. Jak je vidět, převážná většina dotazovaných respondentů potvrdila část hypotézy č.1.

Obrázek č.3

Obrázek č.4 ukazuje většinu dotazovaných respondentů, kteří se domnívají, že pravicoví extremisté k prosazování svých postojů a názorů používají násilí. Jen 2% respondentů byla přesvědčena, že pravicoví extremisté *nepoužívají* násilí k prosazování svých názoru a postojů. O tom, že pravicoví extremisté násilí *používají výjimečně* se domnívalo 13% respondentů. Nejvíce respondentů se domnívá, že pravicoví extremisté násilí *používají často* 44% a 15% respondentů se domnívá, že násilí pravicoví extremisté *používají neustále*.

Obrázek č.4

Obrázky č.3. a č.4. potvrzují hypotézu č.1: Většina lidí ve společnosti si pravicový extremismus spojuje s užitím násilí a domnívá se, že usiluje o zničení demokracie. Z výsledků průzkumu o použití násilí pravicovými extremisty není pochyb. V tomto konkrétním empirickém šetření se celkem 98% dotazovaných respondentů domnívá, že pravicoví extremisté *používají násilí* k prosazování svých postojů a názorů. Tento výsledek v určité míře poukazuje na to, jak je společností vnímáno spojení pravicového extremismu s násilím. Dále se 73% respondentů domnívá, že pravicový extremismus *usiluje* o zničení demokratického systému. Taktéž tento výsledek poukazuje na fakt, že společností je vnímán pravicový extremismus jako proti-demokratický proud názorů a postojů.

Další otázkou bylo, zda byli respondenti někdy v minulosti napadeni ať už verbálně nebo fyzicky. Z níže uvedeného obrázku č.5. je patrné, že tuto nepříjemnou zkušenost má jen 16% dotazovaných respondentů. Zbýlých 84% procent respondentů *nebyla* nikdy v minulosti jakýmkoliv způsobem napadena. Tento výsledek mě překvapil, protože jsem čekal daleko vyšší procento napadených respondentů. Je třeba se zamyslet, na jakém základě se respondenti domnívají, že pravicový extremisté k prosazování svých názorů užívají násilí. Je tedy možné, že tyto domněnky zakládají na zprostředkované zkušenosti, která se uskutečnila prostřednictvím medií.

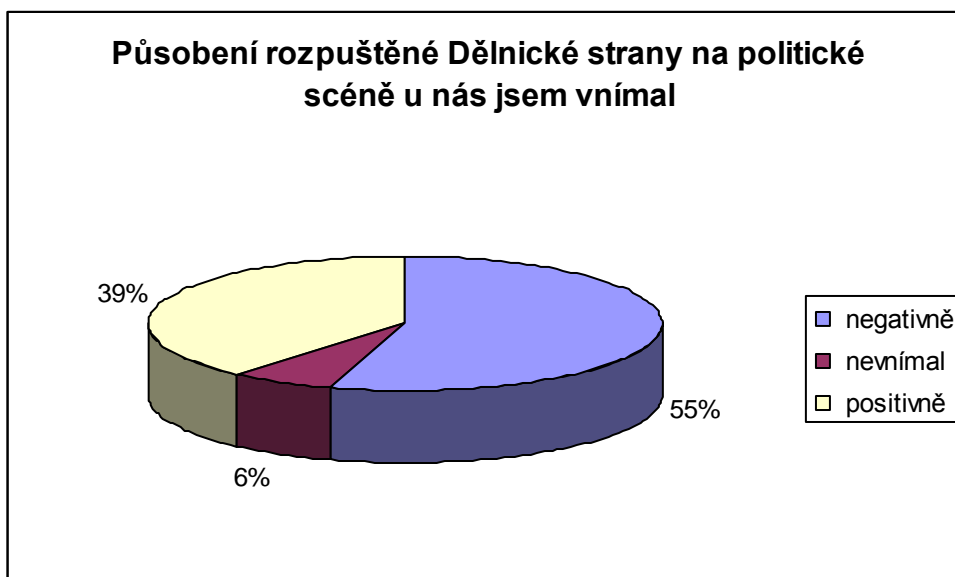
Obrázek č.5

Následující část dotazníku bude směřována na Dělnickou stranu, která je dnes již rozpuštěná Nejvyšším správním soudem. Dělnická strana se stala vůdčí politickou silou extrémní pravice v České republice, proto jsem v tomto bodě dotazníku formuloval

otázku, kterou jsem se pokusil zjistit, jak společnost (v mém případě respondenti) vnímá její bývalé působení na naší politické scéně.

Obrázek č.6

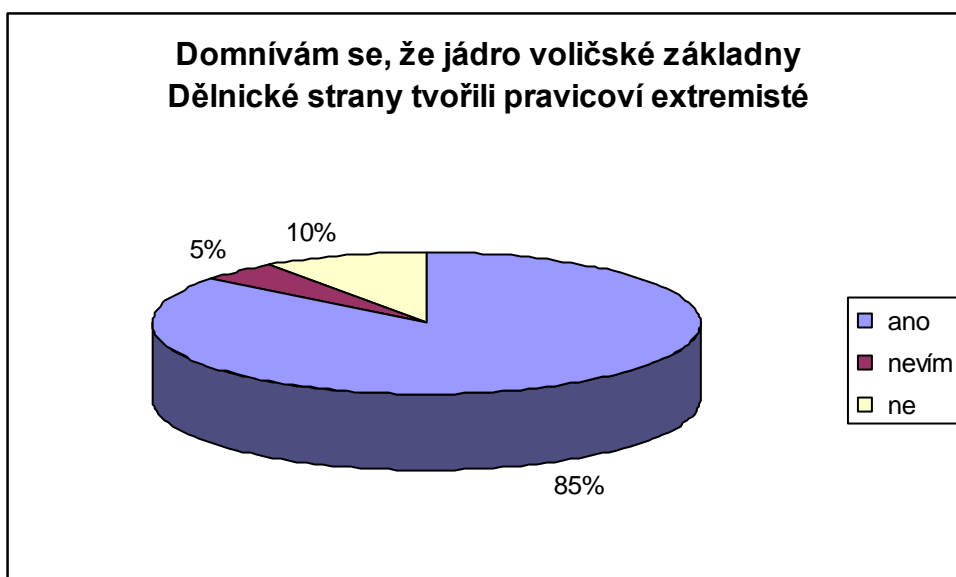

Na výše uvedeném obrázku č.6. můžeme vidět, že 6% dotázaných respondentů působení Dělnické strany *nevnímalo* vůbec. V dotazníku neuvedli žádnou z možných odpovědí. Tito respondenti tvrdili, že nezaregistrovali působení Dělnické strany na tolik, aby jej mohli hodnotit. Celkem vysoký počet respondentů 39% hodnotí *pozitivně* působení Dělnické strany na naší politické scéně. Nejvíce respondentů 55% hodnotí *negativně* působení Dělnické strany. Což potvrzuje hypotézu č.4. : Působení rozpuštěné Dělnické strany na politické scéně u nás většina lidí ve společnosti vnímá negativně.

V následujícím bodě dotazníku jsem se pokusil zjistit do jaké míry je společností vnímáno spojení Dělnické strany s pravicovými extremisty. Z obrázku č.7. je patrné, že 10% respondentů se *nedomnívá*, že by jádro voličské základny tvořili pravicoví extremisté. 85% se *domnívá*, že Dělnická strana má své voličské jádro složeno z pravicových extremistů. 5% respondentů *neví*, zda Dělnická strana má voličskou základnu sestavenou z pravicových extremistů.

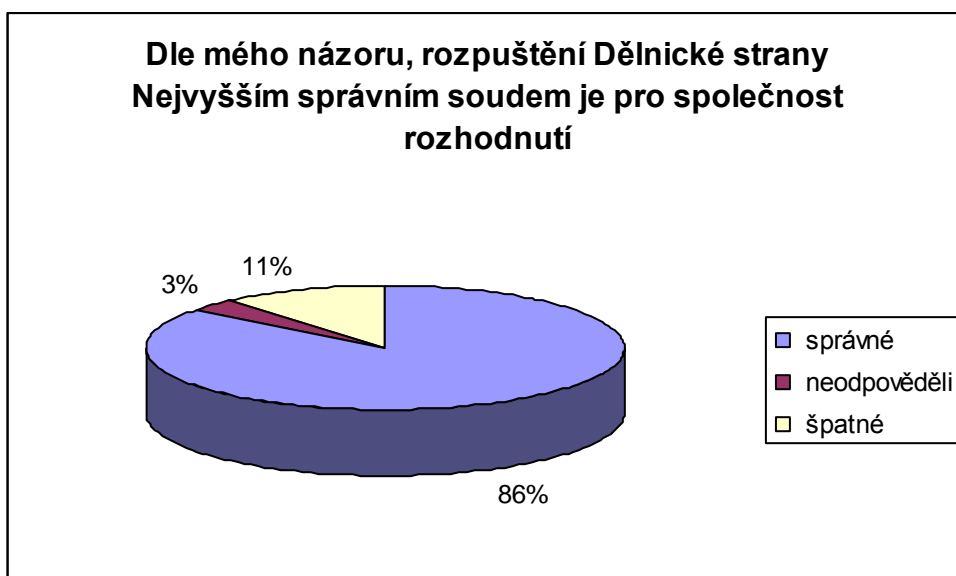
Tento konkrétní výsledek potvrzuje, že většina dotázaných respondentů je přesvědčena o propojení Dělnické strany s pravicovými extremisty. Lze tedy říci, že většina společnosti vnímá pravicové extremisty jako jádro voličské základny Dělnické strany. Níže uvedený obrázek č.7. potvrdil hypotézu č.3: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že jádro voličské základny Dělnické strany tvoří pravicoví extremisté.

Obrázek č.7

Na obrázku č.8. vidíme, jak se respondenti vyjadřovali k samotnému rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem. Rozpuštění dělnické strany hodnotilo jako *špatné* rozhodnutí pro společnost 11% dotázaných respondentů. 3% respondentů *neodpovědělo* a drtivá většina respondentů 86% si myslí, že rozhodnutí soudu o rozpuštění Dělnické strany je pro společnost *správné* rozhodnutí. Na tomto výsledku je patrné, že většina lidí ve společnosti rozpuštění Dělnické strany vítá. Tento výsledek potvrzuje hypotézu č.5: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem je pro společnost *správné* rozhodnutí.

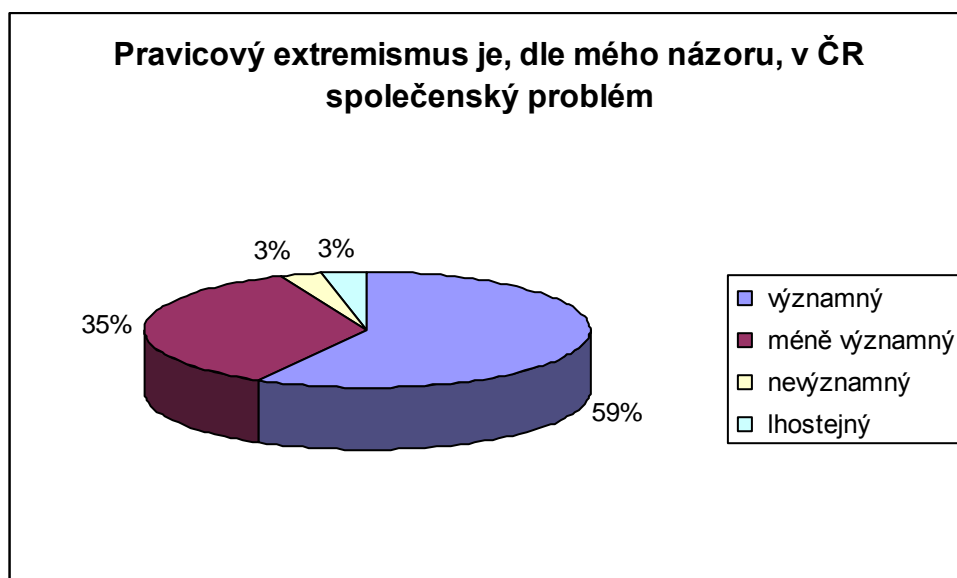
Obrázek č.8

Zde bych chtěl upozornit na určitý rozpor, který se objevil v odpovědích některých respondentů. Na obrázku č.6. je vidět, že působení Dělnické strany na naší politické scéně hodnotí *positivně* 39% respondentů, ale při hodnocení rozhodnutí o rozpuštění Dělnické strany, jen 11% respondentů tvrdí, že je to rozhodnutí *špatné*. Z toho vyplývá, že víc jak 2/3 respondentů hodnotících působení Dělnické strany pozitivně si i přesto myslí, že rozpuštění této strany je správné rozhodnutí pro společnost. Proč tomu tak je se můžeme jen domnívat. Tento rozpor může být dán špatnou formulací otázky č.7. dotazníku, ale také špatným pochopením této otázky ze strany respondentů.

V předposlední otázce dotazníku jsem se pokusil zjistit, za jak významný problém vnímají respondenti pravicový extremismus. Touto otázkou jsem chtěl potvrdit nebo vyvrátit hypotézu č.2: Pravicový extremismus je většinou společností vnímán jako významný společenský problém.

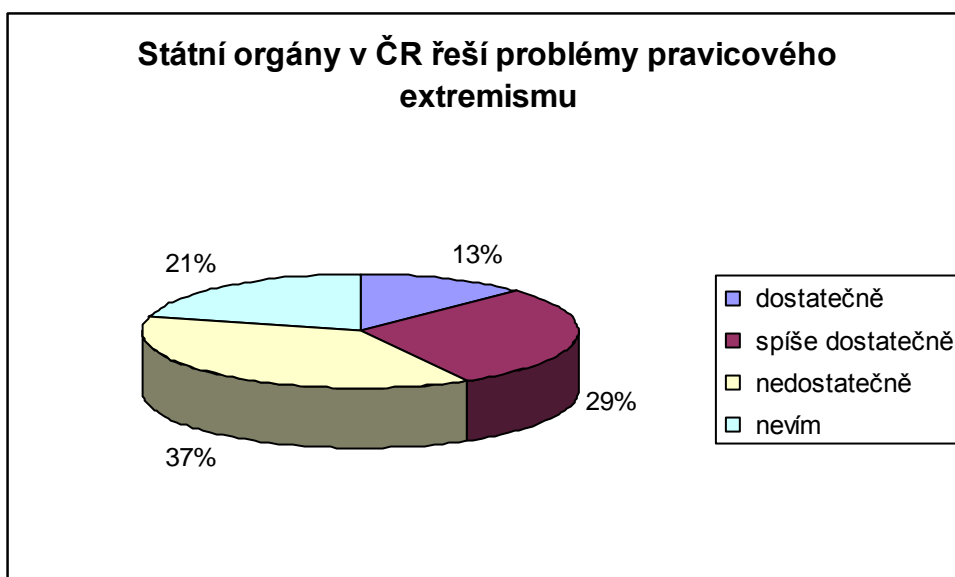
Obrázek č.9

Obrázek č.9. potvrzuje výše zmíněnou hypotézu. Většina respondentů 59% označila za *významný* společenský problém pravicový extremismus. 35% dotázaných označilo pravicový extremismus za *méně významný* a 3% respondentů označilo za *nevýznamný* společenský problém pravicový extremismus. 3% dotázaných respondentů byla k této problematice *lhostejná*. Z tohoto výsledku je patrné, že pravicový extremismus společnost vnímá jako společenský problém, který je významný, jako problém o který se má společnost zajímat a ze kterého pramení pro společnost určitá nebezpečí.

Obrázek č.10

Posledním bodem dotazníku byla otázka, která se ptala na to, jak státní orgány v ČR řeší problémy pravicového extremismu. Z výše uvedeného obrázku č.10. vyplývá, že nejpočetnější skupinou jsou respondenti, kteří si myslí o státních orgánech, že problémy pravicového extremismu řeší *nedostatečně* 37% respondentů. 21% respondentů *neví* zda tento problém státní orgány nějakým způsobem řeší. 29% respondentů zvolilo odpověď *spíše dostatečně* a 13% si myslí, že státní orgány řeší problém pravicového extremismu *dostatečně*. Z toho vyplývá, že celkem 42% respondentů si myslí, že je tento problém řešen státními orgány *dostatečně* nebo *spíše dostatečně*. 37% respondentů je *nespokojeno*.

Závěr

V bakalářské práci jsem se zabýval pravicovým extremismem, který je v České republice v dnešní době velice aktivní. Pravicový extremismus se projevuje povyšováním vlastní rasy či národa a ponižováním skupin, které se jakýmsi způsobem odlišují. Většina ideových koncepcí pravicových extremistů vychází z nacionalistického a rasistického základu. Osoby, hlásící se k pravicovému extremismu propagují autoritativní politický systém v čele se silným vůdcem. Nebezpečí pravicového extremismu spočívá ve vytváření skupin, které rasistické ideologie a názory propagují a šíří do společnosti a k jejich prosazení používají násilí proti celé řadě svých odpůrců. Svoji aktivitou se tyto skupiny snaží o destabilizaci demokratické společnosti. I přes pozitivní trend snižování počtu rasistických projevů, který lze v posledních letech v české společnosti sledovat, můžeme říci, že pravicový extremismus v České republice jednoznačně existuje.

V teoretické části této bakalářské práce byla stěžejní analýza pravicového extremismu v České republice, definice jeho vývoje a základních rysů. Nejprve jsem se snažil o konceptuální a klasifikující vystižení extremismu. V této části jsem zabýval vymezením celé řady výrazů (např. extremismus, radikalismus atd.) a to zejména co tyto výrazy označují a představují, jakým způsobem se využívají v jednotlivých oborech společenských věd a společenskou praxí.

V následných kapitolách této práce jsem se zabýval druhovým rozdělením extremismu, tak jak je uvádí odborná literatura. Zde jsem uvedl některé konkrétní příklady tohoto rozdělení. Dále jsem se věnoval konkrétní problematice pravicového extremismu, kde jsem uvedl ideologie ze kterých pravicový extremismus vychází a také jsem se zabýval rozlišením krajní pravice a v ne poslední řadě samotnými subkulturami pravicového extremismu. V následující kapitole jsem se pokusil o stručný popis samotného vývoje krajní pravice v České republice po roce 1989. V závěru teoretické části se věnuji Dělnické straně, která byla poslední dobou hodně medializována v souvislosti s jejím rozpuštěním, které nařídil Nejvyšší správní soud v Brně.

V praktické části bakalářské práce se věnuji vlastnímu empirickému šetření. Cílem tohoto výzkumu bylo získání určitých písemných výpovědí, které se vztahují k problematice pravicového extremismu a Dělnické straně. K získání písemných výpovědí jsem použil metodu dotazníku. Tyto výpovědi byly získány formou

náhodného výběru z populace města Brna. Prostřednictvím těchto písemných výpovědí jsem se pokusil zjistit, jak společnost vnímá pravicový extremismus a jeho určité projevy.

V samotném šetření jsem si stanovil pět hypotéz, které jsem se pokusil ověřit. Hypotézu č.1: Většina lidí ve společnosti si pravicový extremismus spojuje s užitím násilí a domnívá se, že usiluje o zničení demokracie. Potvrdily odpovědi respondentů ve dvou bodech dotazníku. Na otázku, zda se respondenti domnívají, že pravicoví extremisté k prosazování svých postojů a názorů násilí *nepoužívají* odpovědělo jen 2% respondentů a na otázku zda pravicový extremismus usiluje o zničení demokratického systému odpovědělo *kladně* 73% respondentů.

Hypotéza č.2: Pravicový extremismus je většinou ve společnostech vnímán jako významný společenský problém. Tato hypotéza byla potvrzena na základě odpovědí na otázku č.10 dotazníku, kde 59% respondentů označilo tento problém za *významný*. Hypotéza č.3: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že jádro voličské základny Dělnické strany tvoří pravicoví extremisté. Byla potvrzena 85% respondentů. Hypotézu č.4: Působení rozpuštěné Dělnické strany na politické scéně u nás většina lidí ve společnosti vnímá negativně. Potvrdilo 55% respondentů, kteří vnímali působení Dělnické strany na naší politické scéně *negativně*. Poslední vyslovenou hypotézu č.5: Většina lidí ve společnosti se domnívá, že rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem je pro společnost správné rozhodnutí. Potvrdilo 86% respondentů, kteří si myslí, že to bylo *správné* rozhodnutí pro společnost.

Jsem si dobře vědom určitou omezeností tohoto výzkumu, přesto zjištěné výsledky mohou lehce po odkrývání to, jak společnost vnímá pravicový extremismus. Myslím si však, že i přes naplnění cíle empirického šetření, nejsou tyto výsledky nic, s čím by se dalo v odborné praxi počítat. Tento průzkum posloužil především mě samotnému a to především zkušenostmi, které jsem díky tomuto průzkumu získal.

Resumé

V bakalářské práci jsem se zabýval problémem pravicového extremismu v ČR. Nejprve jsem se snažil o analýzu pravicového extremismu. V prvních kapitolách této práce jsem uvedl konceptuální a klasifikující vystižení extremismu a také jeho druhové rozdělení. V následujících částech teoretické části jsem se pokusil popsat rozlišení pravicového extremismu a dále jsem se zabýval samotnými subkulturami pravicového extremismu a vývojem krajní pravice v České republice po roce 1989. Poslední dvě kapitoly teoretické části jsem věnoval historii Dělnické strany a tématu rozpuštění Nejvyšším správním soudem v Brně. V praktické části jsem provedl malý průzkum. Tento průzkum spočíval v podání dotazníku náhodně vybraným občanům města Brna. Jednotlivé odpovědi potvrdily, že společnost vnímá pravicový extremismus, jako politický proud, který usiluje o zničení stávajícího demokratického systému a také to, že většina lidí ve společnosti si spojuje pravicový extremismus s násilím, které pravicoví extremisté používají jako nástroje k prosazení svých názorů postojů. Z výpovědí respondentů jsem se dále přesvědčil, že většina společnosti se domnívá o propojení Dělnické strany s pravicovými extremisty a že její minulé působení na naší politické scéně hodnotí negativně. Z tohoto průzkumu vyplývá, že společnost hodnotí pravicový extremismus jako významný společenský problém, který v sobě ukrývá určitá nebezpečí, která jsou pro společnost nebezpečná.

Anotace

Daniel Barák. Pravicové extrémistické skupiny v ČR. Bakalářská práce, 54 stran.

Tato bakalářská práce je zaměřena na problematiku pravicového extremismu v České republice. Konceptuální a klasifikující vystižení extremismu, druhové rozdělení extremismu, popis rozlišení krajní pravice, příklady subkultur krajní pravice, samotný vývoj krajní pravice po roce 1989 v ČR, popis historie Dělnické strany a rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem. Hypotézy měli za cíl ověřit, jak vnímá společnost pravicový extremismus a Dělnickou stranu, jako společenský fenomén dnešní doby.

Klíčová slova

Extremismus, Pravicový extremismus, krajní pravice, Dělnická strana, druhové rozdělení extremismu, rozlišení krajní pravice, subkultury krajní pravice

Annotation

Daniel Barak. Right-wing extremist groups in the country. Bachelor Thesis, 48 pp.

This thesis is focused on right-wing extremism in the Czech Republic. Conceptual capturing and classifying extremism, the generic division of extremism, a description of resolution of the far right, extreme right subculture examples, the actual development of the extreme right since 1989 in the CR, a description of the history of the Labor Party and Labor Party dissolution of the Supreme Administrative Court. Hypotheses were to ascertain the perception of the company right-wing extremism and the Workers' Party, as a social phenomenon of our time.

Keywords

Extremism, right-wing extremism, extreme right, the Workers Party, the generic division of extremism, the resolution of the far right, extreme right subculture

Seznam použité literatury

1. MAREŠ, M. *Pravicový extremismus a radikalismus v ČR*. 1. vyd. Praha: Barrister & Principál, 2003, 655 s. ISBN 80-8659-845-4.
2. CHMELÍK, J. *Extremismus a jeho právní a sociologické aspekty*. 1. vyd. Praha: Linde, 2001, 172 s. ISBN: 80-7201-265-7
3. CHARVÁT, J. *Současný politický extremismus a radikalismus*. 1. vyd. Praha: Portál, 2007, 183 s. ISBN: 978-807367-098-6
4. DANICS, Š. *Extremismus hrozba demokracie*. 1. vyd. Praha: Police History, 2002, 128 s. ISBN: 80-86477-07-X
5. FIALA, P. *Politický extremismus a radikalismus v České republice*. 1. vyd. Brno: Masarykova universita, 1998, 303 s. ISBN: 80-210-1798-8
6. ČERNÝ, P. *Politický extremismus*. Praha: Eurolex Bohemia, 2005, 207 s. ISBN: 80-86861-86-4
7. BOBBIO, N. *Pravice a Levice: Důvod a smysl rozdělení politické scény*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003, 153 s. ISBN: 80-7325-012-8
8. DANICS, Š. KAMÍN, T. *Extremismus, Rasismus a Antisemitismus*. 1. vyd. Praha: Policejní akademie České republiky v Praze, 2008, 151 s. ISBN: 978-80-7251-286-7
9. <http://mvcr.cz/clanek/co-je-extremismus.aspx>
10. <http://www.bis.cz/cim-se-zabyvame.html>
11. <http://www.delnicka-strana.cz/historie-strany>
12. <http://cs.wikipedia.org/wiki/Etnocentrismus>
13. <http://www.nssoud.cz/rozsudek-Pst-1/2009-348>

Příloha č.1:

Níže uvedený dotazník byl zodpovídán náhodně vybranými respondenty mého výzkumu.

D O T A Z N Í K

V dotazníku, prosím, vybrané políčko označte v symbolu **O** ručně **X**

1. Dotazník vyplnil(a)
 muž   žena
2. Jsem ve věkové kategorii
 do 20 let   20-30 let   30-40 let   40 a více let
3. Pod pojmem „pravicový extrémista“ si představuji osobu(stručná charakteristika):

4. Domnívám se, že pravicový extremismus usiluje o zničení demokratického systému
 ano   ne
5. Domnívám se, že pravicoví extrémisté k prosazování svých postojů a názorů násilí
 nepoužívají   používají výjimečně   používají často   používají neustále
6. Byl(a) jste někdy v minulosti verbálně nebo fyzicky napaden(a) pravicovými extrémisty
 ano   ne
7. Působení rozpuštěné Dělnické strany na politické scéně u nás jsem vnímal
 negativně   pozitivně
8. Domnívám se, že jádro voličské základny Dělnické strany tvořili pravicoví extrémisté
 ano   ne
9. Dle mého názoru, rozpuštění Dělnické strany Nejvyšším správním soudem je pro společnost rozhodnutí
 správné   špatné

10. Pravicový extremismus je, dle mého názoru, v ČR společenský problém
 významný   méně významný   nevýznamný   je mi lhostejný
11. Státní orgány v ČR řeší problémy pravicového extremismu
 dostatečně   spíše dostatečně   nedostatečně   nevím